

■ Sanna Vinblad (toim.)

YRITTÄJÄT GREEN CARE - PALVELUIDEN TUOTTAJINA



© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-283-9 (nid.)
ISSN 2342-2521 (painettu)
ISBN 978-952-316-284-6 (pdf)
ISSN 2342-253X (verkkojulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisu
Sarja D. Muut julkaisut 4/2019

Rahoittajat: Euroopan Unioni - Maaseuturahasto

Toimittaja: Sanna Vinblad

Kirjoittajat: Eeva-Kaisa Lahti, Hanne-Mari Valtonen,
Joel Erkkonen, Johanna Asiala, Jukka Hakola,
Kaija Kinnunen, Leena Välimaa, Mervi Nikander,
Mirva Puustjärvi, Sanna Vinblad, Sanni Orasmaa,
Sari Petäjä & Tanja Häyrynen

Kansikuva: Maaseutuverkosto, Contum O

Taitto: Tero Kokko, Lapin AMK viestintäyksikkö

Kuvat: Green care -hankkeen, ellei toisin mainita

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000
www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni



Lapin korkeakoulukonserni LUC
on yliopiston ja ammattikorkeakoulun strateginen yhteenliittymä.
Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto
ja Lapin ammattikorkeakoulu.
www.luc.fi

YRITTÄJÄT

GREEN CARE - PALVELUIDEN TUOTTAJINA

Sanna Vinblad (toim.)

SISÄLLYS

Sanna Vinblad

ESIPUHE	. 8
----------------	------------

Sanna Vinblad

1. GREEN CARE -YRITTÄJYYTTÄ KEHITTÄMÄSSÄ	.10
---	------------

Leena Välimaa & Sanna Vinblad

1.1 HANKE GREEN CARE -YRITTÄJYYDEN KEHITTÄJÄNÄ	. 11
---	-------------

Sari Petäjä & Leena Välimaa

1.2 KEHITTÄMISPOLKU KONSEPTI.	.15
--------------------------------------	------------

Hanne-Mari Valtonen

YRITTÄJÄTARINA – KUVAKIPPURALLA –LUONTOVOIMAA VALOKUVATTUNA	21
---	----

Sanna Vinblad

1.3 GREEN CARE -YRITTÄJIEN OMINAISUUKSIA.	.23
--	------------

Sari Petäjä

1.4 YRITTÄJÄT LAPIN KARTALLA: MINKÄLAISTA YRITTÄJYYTTÄ JA MIHIN SE LIITTYY	.27
---	------------

Eeva-Kaisa

YRITTÄJÄTARINA – TÄHÄN OLEN PÄÄTYNYT – ELPYMISPESÄÄN	29
--	----

Sari Petäjä & Leena Välimaa

1.5 TYÖPAJOISTA VAUHTIA YHTEISTOIMINTAAN31

Leena Välimaa

2. GREEN CARE -YRITTÄMISEN KEHITTÄMISTARPEET LAPISSA . . .37

Sanna Vinblad,

2.1 YRITTÄMISEN JA GREEN CARE -TOIMINNAN TUKEMINEN . . .38

Leena Välimaa

**2.2 PALVELUMUOTOILUN JA
LIIKETOIMINTAMALLIEN KEHITTÄMINEN41**

Leena Välimaa

2.3 VERKOSTOITUMISEN JA YHTEISTYÖN TUKEMINEN . . . 44

Leena Välimaa

2.4 OSAAMISEN JA TIEDON LISÄÄMINEN47

Sanni Orasmaa

YRITTÄJÄTARINA – SANNIN TARINA50

Sanna Vinblad

2.5 PALVELUYMPÄRISTÖJEN MONIPUOLINEN HYÖDYNTÄMINEN . . .52

Sanna Vinblad

**3. LAPIN ELINKEINORAKENTEIDEN MUUTOSVAIKUTUKSET
GREEN CARE -YRITYSTOIMINNAN SUUNTAAMISEEN55**

Leena Välimaa & Sari Petäjä

3.1 SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS56

Mervi Nikander

VIERASKYNÄ - MAAKUNTIEN TOIMINTAYMPÄRISTÖT OVAT MUUTOKSEN ALLA 59

Leena Välimaa & Sari Petäjä

3.2 MATKAILUN KASVU LAPISSA60

Sanna Vinblad

3.3 MAASEUDUN MUUTOKSET63

Kajja Kinnunen

VIERASKYNÄ - MAATALOUDEN MUUTOKSET JA HAASTEET LAPISSA 66

Sanna Vinblad

3.4 MONIMUOTOISET JA MONIALAISET METSÄT67

Joel Erkkonen

VIERASKYNÄ - GREEN CARE -YRITTÄMINEN METSÄHALLITUKSEN
LUONTOPALVELUJEN NÄKÖKULMASTA 71

Sanna Vinblad

3.5 BIOTALOUDEN KASVU JA KASVUA BIOTALOUDELLA72

Tanja Häyrynen & Johanna Asiala

VIERASKYNÄ -LAPIN ELINTARVIKEALA ELÄÄ MURROSKAUTTAAN 76

Sanna Vinblad

4. KEHITTÄMISTARPEISTA KEHITTÄMISTOIMINTAAN 77

Mirva Puustjärvi

YRITTÄJÄN TARINA – LOMA-PAKSU 80

Jukka Hakola

**5. ENNAKOINTIDIALOGIA GREEN CARE -
YRITTÄJIEN MONITOIMIJAISSA VERKOSTOISSA83**

6. ARTIKKELEIDEN KIRJOITTAJAT:86



Esipuhe

Sanna Vinblad, agrologi (AMK), projektipäällikkö Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Lapissa on selvitetty yrittäjien ja asiantuntijoiden kanssa Green Care -yrittämisen kehittämistarpeita ja elinkeinorakenteiden muutoksista syntyviä mahdollisuuksia Green Care -palvelutarjontaan. Kaikki kehittämistarpeet on kirjattu tähän artikkelikokoelmaan ja niitä on rikastettu yrittäjien ja asiantuntijoiden kirjoituksilla. Yrittäjät ovat artikkeleissaan kertoneet tarinansa ja kehityspolkinsa luontolähtöiseen hyvinvointi yrittäjyyteen.

Julkaisun tavoitteena on, että Green Care -palveluiden tuottamisesta kiinnostuneet yrittäjät, päättäjät ja luontolähtöisten palveluiden kehittäjät käyttäisivät tietoja hyödyksi. Erityisesti toiveena on, että jokainen tunnistaisi omia kehittämisen kohteita ja löytäisi niihin vastineeksi soveltuvia kehittämistoimenpiteitä ja yhteistyökumppanuuksia.

Julkaisun ensimmäinen osio esittelee, miten Green Care -yrittäjyyttä on kehitetty Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hankkeella. Esillä on toimenpiteitä ja tuloksia hankkeen toimintavuosien 2017 – 2019 ajalta. Hankkeen toiminta on ollut monialaista, erityisesti kohdentuen sosiaali-, terveys-, matkailu-, taide-, kulttuurit-, luonnonvara-aloille. Hanke ja sen toteuttajat Lapin ammattikorkeakoulusta ovat olleet toiminnan mahdollistajia ja tiedon koostajia, sillä itse tietoa ovat tuottaneet eri toimialojen yrittäjät ja asiantuntijat sekä sidosryhmien edustajat.

Toisen osion artikkelit esittelevät Green Care -yrittämisen kehittämistarpeita Lapin osalta. Niitä ovat: yrittämisen ja Green Care -toiminnan tukeminen, palvelumuotoilun ja ansaintamallien kehittäminen, verkostoitumisen ja yhteistyön tukeminen, osaamisen ja tiedon lisääminen sekä palveluympäristöjen monipuolinen hyödyntäminen. Kehittämistarpeet on koottu yrittäjien haastatteluista ja tiivistetty viiteen eri tarpeeseen, jotka esitellään viidessä eri artikkelissa. Jokaisen artikkelin lopussa on koottu pääkohdat kehittämistarpeista.

Julkaisussa kolmantena kokonaisuutena on kuvattu, miten Lapin elinkeinorakenteiden muutokset vaikuttavat Green Care -yrittämisen suuntaamiseen. Sote- ja maakuntauudistus, matkailun kasvu, maaseudun rakennemuutos, metsien monikäytön lisääntyminen sekä biotalouden kasvu tuovat muutoksillaan uusia mahdollisuuksia Green Care -palveluille ja -yrittäjille. Eri alojen asiantuntijat ovat kertoneet omilla artikkeleillaan näkökulmia Green Care -palvelutarjonnan kehittämisestä.

Julkaisun lopussa artikkelit muodostavat ehdotuksia kehittämistoimenpiteistä ja yhteistyökumppanuudesta. Näiden avulla pääsevät kaikki alkuun ja ideoimaan omaa tarvetta vastaavaa toimintaa ja liittymään erilaisiin verkostoihin.

Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hankkeessa on ollut mukana Lapin ammattikorkeakoulun lisäksi useita eri toimijoita. Haluamme kiittää teitä kaikkia, että mahdollistitte kanssamme yrittäjyyden kehittämisen ja kehittämistarpeiden kartoittamisen. Kiitos kaikille yrittäjille, yrittäjyydestä kiinnostuneille ja asiantuntijoille, joita saimme haastatella. Kiitos toimijaryhmälle, jonka ansiosta yritys- ja yhdistyskentän kanssa saatiin muodostettua hyvin vuorovaikutus. Kiitos myös aktiiviselle ohjausryhmälle hankkeen ohjaamisesta ja hedelmällisistä keskusteluista, joilla edistettiin Green Care -yrittäjyyttä. Erityisen lämmin kiitos hanketoimijoille kokemusten jakamisesta, yhteisestä kehittämisestä ja tämän julkaisun kirjoitustyöstä.

Antoisia lukuhetkiä Green Care -yrittämisen kehittämisen parissa.

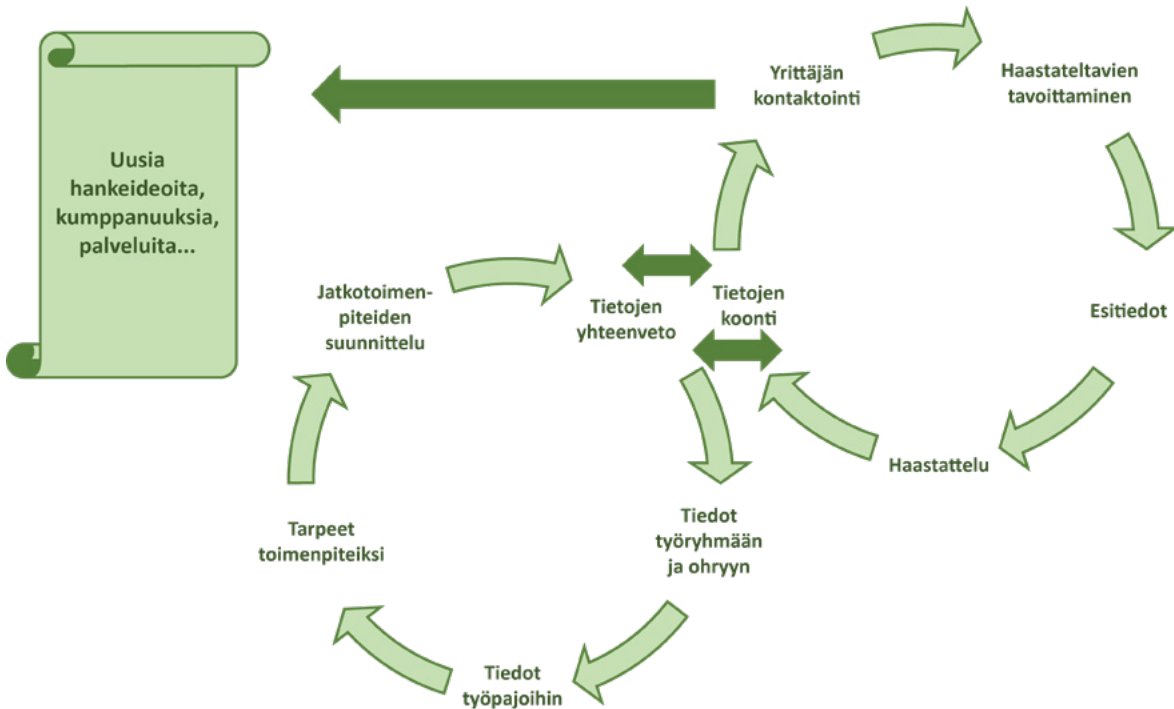
Rovaniemellä 29.4.2019

Sanna Vinblad, Lapin ammattikorkeakoulu



1. Green Care -yrittäjyyttä kehittämässä

Sanna Vinblad, agrobiologi (AMK), projektipäällikkö Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu



Lapin alueella on useita yrityksiä, joilla on halu ja tarve tuottaa luonnon hyvinvointivaikutuksia hyödynnäviä palveluita. Näiden hyvinvointi-, matkailu-, taide- ja kulttuurialojen sekä maa- ja metsätalouseläinten yrittäjien tarkempia kehittämistarpeita selvitettiin haastattelemalla 40 yrittäjää. Lisäksi eri organisaatioita haastattelemalla selvitettiin maakunnan muutosten tuomia mahdollisuuksia Green Care -palveluiden tuottamiseen. Eri alojen asiantuntijoita oli alustamassa hankkeen työpajoissa, joissa yrittäjät verkostoituivat ja työstivät yhteisiä kehittämiskohteita. Eri alojen yhdistykset, asiantuntijavirastot ja klusteriedustajat kokoontuivat työryhmänä hankkeen aikana tuoden ja vieden tietoa omille kohderyhmilleen. Green Care -yrittämisen kehittämistarpeiden selvitystyö on koostettu tähän julkaisuun, ja lisäksi yritykset ovat lähteneet kehittämään omissa ja yhteisissä toimissaan Green Care -palveluita ja -verkostoja.

Lapin ammattikorkeakoulu Oy toteutti Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hankkeen 2017–2019 Lapin ELY-keskuksen myöntämällä maaseuturahaston rahoitustuella.

1.1 Hanke Green Care -yrittäjyyden kehittäjänä

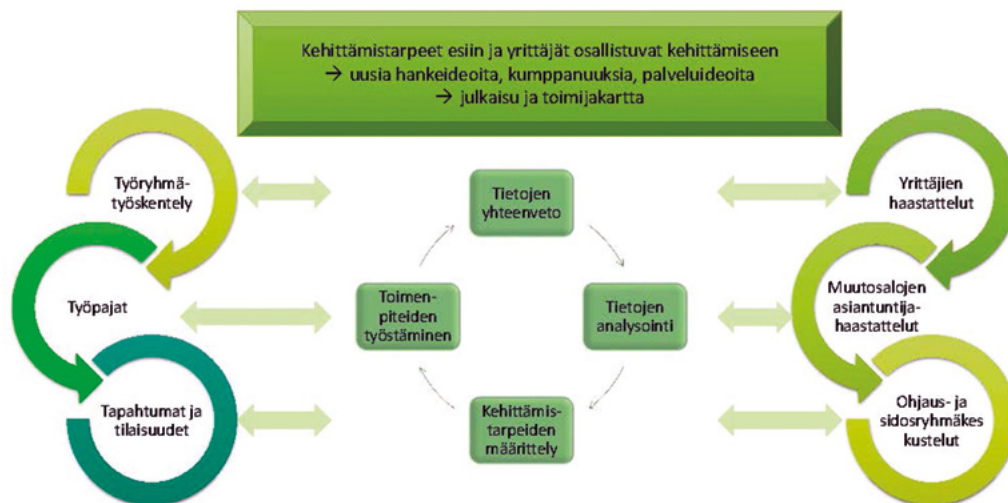
Leena Välimaa, KM, lehtori, Pohjoinen hyvinvointi ja palvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Sanna Vinblad, agrologi, projektipäällikkö Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Green Care -toiminta on kehittynyt vauhdilla 2010-luvulla tiedon leviämisen, tutkimusten ja kehitystyön tukemana. Nyt jo toista ohjelmakautta mm. Rakennerahastot ja Maaseuturahasto rahoittavat kansallista Green Care -kehitystyötä ja -tutkimuksia. Green Care -kehitystyö on huomioitu myös monissa strategioissa ja ohjelmissa, esimerkiksi Lappi-sopimuksessa, Biotalouden kehittämisohjelmassa sekä Lapin ammattikorkeakoulun strategiassa. Maaseuturahasto tukee Green Care -hankkeiden kautta maaseutuyritysten monipuolistamista, erityisenä toimenpiteenään luonnon terveyttä edistävien ja hyvinvointia lisäävien hoito- ja elämyspalveluiden kehittäminen. Kehittämistoiminta pohjautuu aina tarpeeseen. Green Care -yrittämisen kehittämistarpeita on kartoitettu Lapin osalta Maaseuturahaston rahoittamassa hankkeessa vuosina 2017–2019.

Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa

Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hankkeessa Lapin ammattikorkeakoulu haastatteli eri toimialoilta yhteensä yli 40 lappilaista mikroyrittäjää, jotka jakoivat näkemyksensä oman yritystoiminnan kehittämistarpeista. Haastatteluista saatuja tietoja kehitettiin edelleen työpajoissa ja -ryhmissä, joissa tuloksena syntyi mm. yhteistyökumppanuuksia, palveluiden ja kehittämis toiminnan muotoilua sekä tiedon levittämistä.



Kuvio 1. hankeprosessista, jonka mukaisesti yritys- ja asiantuntijahaastatteluiden tietoja ja edelleen kehitettiin laajemmissa yhteistyöfoorumeissa kuten työpajoissa ja -ryhmissä.

Yrittäjien ja yrittäjyydestä kiinnostuneiden aktiivinen osallistuminen oli merkittävässä roolissa hankkeen toteutuksessa – kukapa paremmin voisi yrittämisen tarpeita määrittää kuin yrittäjät itse. Hankkeen haastateltavat ja työntekijät edustivat yrittäjyyttä monipuolisesti taide-, kulttuuri-, matkailu-, sosiaali-, terveys- sekä luonnonvara-aloilta heijastellen Green Care -toiminnan monialaisuutta.

Hankkeen toimijat Sari Petäjä (vas.), Leena Välimaa (kesk.) ja Sanna Vinblad (oik.) sosiaali- ja terveys- sekä luonnonvara-aloilta sparrasivat yrittäjiä ja kartoittivat kehittämistarpeita.



Lapin matkailun kasvusta, sote- ja maakuntauudistuksesta sekä maa- ja metsätalouden rakennemuutoksesta kumpuaa lisää uusia palvelutuotannon mahdollisuuksia luonnon hyvinvointivaikutuksia hyödyntäville yrityksille. Näitä hankkeessa selvitettiin yhdessä kasvu- ja rakennemuutoksesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa – tietysti Green Care -yrittäjyyden näkökulmista. Asiantuntijat totesivat, että ajankohta tänä päivänä on valmiimpi uusille palveluille, ja uudet työmahdollisuudet ja palvelut syntyvät kasvu- ja rakennemuutoksissakin eri alojen rajapinnoille ja osaamisen yhdistämisen kautta.

Kehittämistarpeita konkretisoimalla ja yrittäjiä sparraamalla osallistuminen aktivoitui oman ja yhteisen Green Care -toiminnan kehittämiseen. Hankkeen kautta yrittäjät saivat monialaisesti asiantuntijatukea, työkaluja ja kumppanuuksia, ja lisäksi muutamat yrittäjät lähtivät viemään uusia hankkeita eteenpäin kohti uutta kehittämistoimintaa. Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hanke edisti myös kestävyden osa-alueita ja luonnonvarojen älykästä käyttöä. Lapin puhdas luonto säilyy maakunnan kilpailuvalttina ja hyvinvoinnin lähteenä, kun myös luonnon aineettomat arvot nousevat osaksi palvelutuotantoa ja liiketoimintaa.

Pääkohdat

GREEN CARE -YRITTÄMISEN KEHITTÄMISTARPEET LAPISSA -HANKE

Edistää ja kehittää hyvinvointipalveluiden tuottamista, yritysten välistä yhteistyötä rajapintoja ylittäen, innovaatioiden syntymistä sekä maaseudun kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta.

Toteuttaja:

Lapin ammattikorkeakoulu Oy

Yhteistyökumppanit:

- Taiteen edistämiskeskus TAIKE
- Lapin Agrologit ry
- Maaseutuklusteri
- Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Tavoitteet:

- kartoittaa Green Care -yrittämisen kehittämistarpeita Lapin alueella
- aktivoida Green Care -tyyppisiä yrittäjiä ja siitä kiinnostuneita ja
- pohjustaa uutta kehittämistoimintaa monialaisen Green Care -yrittäjyyden luomiseksi ja vahvistamiseksi Lapin maaseutualueilla

Rahoittaja: Lapin ELY-keskus / Maaseuturahasto

Toiminta-aika 1.8.2017–30.4.2019

Toiminta-alue: Lappi

Kohderyhmät: yrittäjät ja yrittämisestä kiinnostuneet henkilöt

Green Care -hankkeille edelleen tarvetta

Yrittämisen ja Green Care -toiminnan kehittäminen on vielä kesken Lapissa ja muuallakin maassa. Kehittämistyötä tulee jatkaa ja ohjata siihen edelleen resursseja, sillä kiinnostuneissa on paljon uusia yrittäjiä sekä niitä yrittäjiä, jotka siirtyvät uudelle toimialalle Green Care -palveluiden tuottajiksi.

Kehittämistoiminnassa tuetaan myös kokeilukulttuuria, joka on erittäin hyvä tapa käytännön toiminnan aloittamisessa ja kehittämisessä sekä otettaessa käyttöön uusia menetelmiä. Hyvät esimerkit ja mallit ovat avuksi, mutta rohkeat kokeilut ja toiminnan testaaminen osoittavat lopulta erilaisten palvelumallien sopivuuden yrittäjälle, asiakkaille sekä alueelle.

Yrittäjät tarvitsevat osaamista ja tietoa, kuinka Green Care -palvelun tuottamisesta saadaan kannattavaa ja miten palvelut tuotteistetaan, markkinoidaan ja myydään. Yksi tärkeimmistä kehittämistarpeista ovat verkostot, matalan kynnyksen keskustelufoorumit sekä toimijakumppanuudet palveluiden tuottamisessa.

Hanketoiminnan toteuttamisen lisäksi myös hankkeiden välistä toimintaa tulee kehittää. Green Care ja muiden yrittämiseen liittyvien hankkeiden välinen yhteistyö mahdollistaa usein toimintojen yhdessä tekemisen ja tiedon välittämisen sekä laajemman asiantuntemuksen hyödyntämisen.

Green Care -kehittämistarpeiden kartoittaminen ja Lapin yrittäjien aktivoiminen vahvistavat näkökulmaa, että maaseudulle on mahdollista kehittää palveluita, perustaa uusia yrityksiä sekä tehdä yhteistyötä alueen eri toimialojen yrittäjien kanssa. Nämä tukevat myös maaseudun kehittämisen keskeisiä strategioita työllisyyden, toimintaympäristöjen ja elinkeinojen edistämisessä. Myös Lapin ammattikorkeakoulu tukee jatkossakin alueen elinkeino- ja yritystoimintaa Green Care -asiantuntija-, -kehitys- ja -koulutuspalveluilla.

LÄHTEET:

ELY-keskus a. Viitattu 4.1.2019. <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/euroopan-maaseuturahasto>

ELY-keskus b. Viitattu 4.1.2019. <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/8763299/Lapin+alueellinen+maa-seudun+kehitt%C3%A4misstrategia+2014-2020+liitteet+p%C3%A4ivitetty.pdf/34123511-0c1b-4b26-9780-477bd8b9df31>

Lapin ammattikorkeakoulu. 4.1.2019. <https://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Lapin-AMKin-strategia>

1.2 Kehittämispolku konsepti

Sari Petäjä, th (YAMK), lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Hankkeessa kartoitettiin haastatteluiden avulla monialaisesti yrittäjien kehittämistarpeita haastatteluiden avulla. Haastattelut toteutettiin prosessina, jossa yrittäjiin otettiin yhteys ensin pääsääntöisesti puhelimitse ja sovittiin sparraus- ja haastattelu-aika. Haastattelut toteutettiin ratkaisukeskeisesti kehittämispolkkonseptin avulla. Tässä artikkelissa kuvataan kehittämispolkkonseptin teoreettista taustaa ja käytännön toteutusta.

Kehittämispolku konsepti työvälineenä

Kehittämistarpeiden kartoittamisesta ja haastatteluiden toteuttamisesta pidettiin hanketoimijoiden kanssa ideariihä, jossa syntyi työväline haastatteluun, vaiheistettu malli yrittäjyyden kehittämispolusta. Mallin taustalla oli ratkaisukeskeinen lähestymistapa. Ratkaisukeskeisyydellä tarkoitetaan asiakkaan osaamista hyödyntävää työskentelyä tavoitteiden saavuttamiseksi. Lähtökohtana halusimme, että yrittäjän oma osaaminen, voimavarat ja tavoitteet tulisi esille haastattelussa. Ratkaisukeskeisesti orientoituva asiantuntija auttaa ihmisiä toimimaan heille luontevalla tavalla heidän omien tavoitteidensa hyväksi. Asiantuntija ei etukäteen tiedä, mitä pitäisi tehdä tai mihin pyrkiä.

Haastatteluissa noudatimme ratkaisukeskeisiä arvoja, arvostimme jokaisen haastateltavan omaa osaamista, kannustimme tavoitteiden suuntaista työskentelyä ja tuimme luoviin ongelmaratkaisuihin oman Green Care -yrittäjyyden kehittämisessä.

Hankkeen tavoitteiden näkökulmasta oli tärkeää, että saimme nopeasti kontaktin yrittäjään ja käynnistettyä hänen Green Care -yrittäjyyden kehittämisen. Lähtöajatuksena meillä oli, että yrittäjä tietää parhaiten omat lähtökohtansa ja sen hetkisen tilanteen. Haastattelussa ohjasimme kysymyksin yrittäjää sanoittamaan yrittäjyyden taustaa ja lähtökohtia sekä yrittäjyyden polkua aina haastatteluhetkeen saakka. Meidän työskentely noudatti ratkaisukeskeisyyden teorian vahvuuksien periaatetta eli yrittäjällä oli valta omien asioiden tarkastelussa ja ajankohtaisissa muutoksissa. Ratkaisukeskeisen työskentelyn pienet askeleet konkretisoituvat yrittäjän omien tavoitteiden asettelussa, jossa hän poh-ti erilaisia konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Edistymistä on helpompi arvioida, mitä konkreettisempia tai käytännön läheisempiä askeleet kohti unelmaa tai tavoitetta ovat.

Yrittäjyyden eri vaiheiden ja tavoitteiden saavuttamisen selkiyttämiseksi päädyimme visuaaliseen työvälineeseen. Visuaalisuus tukee ajattelua, auttaa mieleen painamisessa ja hahmottamaan asioiden välisiä yhteyksiä. Laadimme kehittämisspolku-konseptiin sisältyvät lomakkeet, kaksi haastateltavan yrittäjän tueksi ja kaksi haastatteluiden tueksi hanketyöntekijöille.

Ensimmäinen kontakti yrittäjään eli ns. alkuhaastattelu tapahtui puhelimitse, jossa kerrottiin hankkeesta ja kysyttiin yrittäjän kiinnostusta osallistua hankkeeseen. Ensimmäinen lomake (yrittäjyyden taitekohtia), jossa oli tyhjiä lokeroita polun muodossa, lähetettiin tämän puhelinkeskustelun jälkeen yrittäjälle sähköpostilla. Yrittäjä valmistautui varsinaiseen haastattelu- ja sparraustilaisuuteen miettimällä oman yrittäjyyden taustoja ja sen kehittymistä nykytilanteeseen kirjaamalla niitä asioita lomakkeelle. Toinen lomake oli käytössä varsinaisessa sparraus- ja haastattelutilaisuudessa ja se sisälsi polulla olevien lokeroitten lisäksi tyhjän pilven, joka symbolisoi yrittäjän Green Care -yrittäjyyden tavoitetilaa, unelmaa. Tähän lomakkeeseen yrittäjä sai kirjata oman yrityksensä tavoitetilaa ja miettiä minkälaiset asiat, teot tai tekijät mahdollistaisivat tavoitetilaa saavuttamisen.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

GC YRITTÄJYYDEN TAITEKOHTIA

- MERKITSE TÄHÄN TAITEKOHTIA, ASIOITA, JOTKA OVAT VIENEET GC - YRITTÄJYYDEN POLKUA ETEENPÄIN

Lisätietoja
Sanna Vinblad 040 701 2238 / sanna.vinblad@lapinamk.fi
Leena Välimaa 040 053 9640 / leena.valimaa@lapinamk.fi

MAKSUTU.FI

Green Care –yrittämisen kehittämistarpeet -hanke

Kuva 1. Yrittäjyyden taitekohtia lomake

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

GC YRITTÄJYYDEN KEHITYSPOLKU

- asioita, jotka mahdollistavat unelman toteutumisen...

Lisätietoja
Sanna Vinblad 040 701 2238 / sanna.vinblad@lapinamk.fi
Leena Välimaa 040 053 9640 / leena.valimaa@lapinamk.fi

MAASEUTU.FI

Green Care –yrittämisen kehittämistarpeet -hanke

Kuva 2. Yrittäjyyden unelma ja kehittämisspolku lomake

Alkuhaastattelusta kirjattiin yrittäjän taustatiedot ja hänen omasta esittelystä nousseet keskeiset asiat. Varsinaiset haastattelut kirjattiin teemottain strukturoidulle lomakkeelle. Teemat muodostuivat yrittäjyyden taustavaikuttamista, Green Care -osaamisesta ja keskeisimmistä yrittäjyyden kompetensseista. Teemat sisälsivät seuraavat asiat: Taustavaikuttimet (kumppanit,

tukipalvelut, resurssit, muut tekijät), Green Care -osaaminen (laatu, menetelmät, luonto-osaaminen, hyvinvointiosaaminen), Toimintaympäristö ja yhteiskunta (lait, raaka-aineet, tarvikkeet, toimitilat.), Verkostoituminen ja yhteistyö (oma ala, monialaisuus, paikalliset, valtakunnalliset), Liiketoiminta (osaaminen, tukipalvelut, sopimukset, yhteistyö, talous, hinnoittelu, markkinointi jne.) sekä Palvelujen tuottaminen ja tuotteistaminen (asiakkuudet, palvelumuotoilu, osaaminen ja taustakoulutus).

Yrittäjien haastattelu
Green Care -yrittämisen kehittämistarpeista



Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueis

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences



Yrittäjä(t): _____ Päiväys: _____

Haastattelijat: _____

Teemat	Taustavalkutiimet (kumppanit, tukipalvelut, resurssit, muut tekijät)	Green Care -osaaminen (laatu, menetelmät, luontosaaminen, hyvinvointiosaaminen)	Toimintaympäristö ja yhteiskunta (lait, raaka-aineet, tarvikkeet, toimitilat..)	Verkostoituminen ja yhteistyö (oma ala, monialaisuus, paikalliset / valtakunnalliset)	Liiketoiminta (osaaminen, tukipalvelut, sopimukset, yhteistyö... talous, hinnoittelu, markkinointi jne)	Palvelujen tuottaminen ja tuoteistaminen (asiakkuudet, palvelumuotoilu, osaaminen ja taustakoulutus)	Muuta
Yrittäjän kertomaa							
Yhteenveto, keskeiset kehittämistarpeet							

Kuva 3. Haastattelun kirjaamisen lomake

Haastatteluprosessi

Yrittäjät tai yrittäjäksi aikovat haastateltavat löytyivät hankkeen työryhmän jäsenten tausta organisaatioiden verkostoista, Lapin kuntien elinkeinotoimistojen, yrityspalveluiden sekä sosiaali- ja terveysalan verkostojen kautta. Lisäksi kontakteja luotiin eri tapahtumissa, joissa hanke oli esillä. Yhteydenottoja tuli myös yrittäjiltä itseltään, he olivat saaneet tietoa hankkeesta mm. sosiaalisesta mediasta. Myös Lapin ammattikorkeakoulun valmistuvien tutkinto-opiskelijoiden joukosta löytyi haastateltavia.

Alkuhaastattelu sisälsi tietoa hankkeen tavoitteista ja toimenpiteistä, yrittäjän oman kuvauksen yrityksestä ja yrittäjyydestä. Lisäksi siinä keskusteltiin Green Care -osaamisesta ja sovittiin varsinainen haastattelu-aika ja -paikka. Haastattelu toteutettiin joko yrittäjän toimintaympäristössä, luontokohteessa tai Lapin ammattikorkeakoulun tiloissa Rovaniemellä.

Sparraus- ja haastattelutilaisuus toteutettiin työparina, jossa toinen hanketyöntekijöistä toimi kirjurina ja toinen haastattelijana. Haastattelu eteni yrittäjän taustoista, taitekohdista unelmiin, jonka jälkeen keskusteltiin yhdessä unelman toteutumisen mahdollistavista ja tarvittavista tekijöistä. Lomakkeeseen kirjoitettiin mahdollisimman autenttisenä yrittäjän oma kertomus teemoittain ja haastattelun päätteeksi käytiin läpi kokonaisuudessaan Green Care -yrittäjyyden kehittämispolku. Haastattelut oli-

vat yrittäjälähtöisiä dialogisia keskusteluja, joissa vallitsi innostunut ja innovoiva ilmapiiri. Tarvittaessa hanketoimijat avasivat yrittäjän kehittämispolkuja yrittäjälle lisäkysymyksillä. Haastattelun jälkeen hanketyöntekijä kirjoitti puhtaaksi yhteenvedon ja keskeiset Green Care -yrittäjyyden kehittämistarpeet.

Tämän jälkeen hän lähetti lomakkeelle kirjaamansa yhteenvedon yrittäjälle tarkistettavaksi ja kommentoitavaksi, oikeellisuuden takaamiseksi. Yrittäjä teki tarvittaessa muutokset kirjaukseen, jonka jälkeen lomake tallennettiin hankkeen tiedostoihin sähköisessä muodossa. Haastattelutilanteessa yrittäjille annettiin myös tietoa hankkeessa toteutettavista työpajoista, Green Care -koulutusmahdollisuuksista, ajankohtaisista tutkimuksista sekä kehittämistyöstä jatkossa.

Kokemukset kehittämispolku konseptista ja haastatteluprosessista

Haastatteluprosessi oli selkeä ja toimiva. Yrittäjän alkuhaastattelu puhelimitse ja myös yrittäjän www-sivuihin tutustuminen ennakkoon tuki varsinaista haastattelua ja mahdollisti näin paremmin haastattelun fokusoimisen hankkeen tavoitteiden kannalta keskeisiin asioihin ja myös yrittäjän tarpeisiin.

Haastattelujen toteuttaminen luontoympäristössä toi autenttisen kokemuksen ja helpotti eläytymistä Green Care -teemaan paremmin kuin sisätiloissa tapahtuneet haastattelut. Tämä oli selkeästi myös niiden yrittäjien palaute, jotka haastateltiin luontoympäristössä. Osa haastatteluista toteutui yrittäjän omissa tiloissa, jolloin haastattelijat näkivät yrittäjän toimintaympäristön ja pystyivät havainnoimaan ja huomioimaan esimerkiksi saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyviä asioita yrityksen toimintaympäristössä.

Yrittäjähaastatteluita toteutettiin mahdollisuuksien mukaan luontoympäristöissä.



Haastattelut olivat hyvin eri tyyppisiä johtuen mm. jokaisen haastateltavan omasta tilanteesta, toimialasta, osaamisesta ja yrittäjäkokemuksesta. Haastatelluissa yrittäjissä oli sekä yritystä suunnittelevia sekä pitkään yrittäjänä toimineita eli eri kehitysvaiheissa olevia yrittäjiä. Siten myös tiedon kerääminen haastattelun avulla vaihteli yrittäjien tilanteiden ja erilaisten tarpeiden pohjalta. Osalla yritys ja sen tuotteiden ideointi olivat vielä hyvin yleisellä tasolla, mutta osalla yrittäjistä oli jo myytäviä palveluita tai tuotteita. Haastattelukonsepti oli hyvä työväline haastatteluprosessin toteutukseen. Samojen periaatteiden mukaisesti toteutettu haastattelu vahvisti haastatteluiden luotettavuutta ja eettisyyttä.

LÄHTEET:

Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 7.1.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat/ratkaisukeskeinen-tyoskentely>



Yrittäjätarina – KuvaKippuralla –Luontovoimaa valokuvattuna

Hanne-Mari Valtonen, erä- ja luonto-opas

Luonnossa oleskelu ja lumoutuminen saavat meidät rentoutumaan ja olemaan läsnä. Luonto ilahduttaa, näyttää tutut polut uudessa valossa ja toivottaa tervetulleeksi mielipaikkaan. Valokuva noista hetkistä vahvistaa kokemusta ja tuo meidät takaisin tuntemuksiimme. Tuntemme miltei konkreettisesti sen raikkaan tuulen tai viileän sammaleen jalkojemme alla. Tunnistamme itsemme rauhoittuneena ja voimistuneena.

Tätä kaikkea haluan tarjota ihmisille heistä luonnossa otetun valokuvan avulla. KuvaKippuralla vie asiakkaan peremmälle luontoon lempielementtien äärelle tai jo olemassa olevaan mielipaikkaan. Matkan tarkoituksena on löytää asiakkaan oma luontokokemus, kuvata talteen kaikki mieleiset yksityiskohdat sekä todentaa luonnon tarjoamat voimavarat. Retkeilyvälineiden lisäksi mukana olevan kameran kohteena on siten asiakas itse. Suunnittelemme etukäteen, millaiseen luontokohteeseen haluamme mennä. Ehkä jo etukäteen tiedämme, millaisia kuvia haluamme ottaa – onko mukana lempivaate tuomassa väriä ja tunnelmaa, onko kuvan tarkoitus ilmentää jotain erityistä, vai onko toiveena saada monipuolinen kuvamuisto retkestä rakkaaseen mielipaikkaan.

Olen toiminut erä- ja luonto-oppaana useamman vuoden ja pidän ihmisten kanssa vietetyistä luontohetkistä. Nautin edelleen moninaisesta opastyöstä koskenlaskusta huskysafareihin, mutta rauhoittava luontoon lumoutuminen ja luontoyhteyteen pysähtyminen nostaa koko ajan merkitystään. Luonnon hyvinvointivaikutusten kokonaisvaltaisuus on kiehtovaa.

Green Care Lapin väki on tullut tutuksi yrittäjyyteni kehittyessä. Yrittäjyys Hankkeen haastattelu oli erittäin kannustava ja rohkaisi minua tarttumaan ajatuksiini ammattikorkeakoulun restonomitutkinnon opinnäytetyön aiheena. Opinnäytetyön aikana esim. Green Care Lapin Sanna oli yksi tärkeimmistä yksittäisistä kannustajista. Green Care -yrittäjyys Hankke on ohjannut minua yhteistyöhön sekä palveluni kokeilemiseen toisten yrittäjien kanssa. Samoista asioista kiinnostuneiden ja samassa tilanteessa olevien ihmisten kohtaaminen on myös ollut antoisaa.

Tavoitteenani on kehittää palveluani ja osaamistani Green Care -palveluksi. Palveluni on LuontoVoimaa, eli virkistystoimintaa ja hyvinvoinnin tukemista luonnon ja valokuvan kautta. Toivon palveluni tavoittavan sekä yksityisasiakkaita että erilaisia ryhmiä ja edistävän osaltaan sekä ihmisten että luonnon hyvinvointia. Palvelun keskeiset elementit ovat luonto, rauhoittavin harjoittein tavoiteltu luontoyhteys sekä valokuvan avulla todennetut kokemukset ja tuntemukset.

Palveluni löytyy KuvaKippuralla-nimellä sekä omilta kotisivuiltaan (www.kuvakippuralla.fi), että sosiaalisesta mediasta (Facebook, Instagram).



1.3 Green Care -yrittäjien ominaisuuksia

Sanna Vinblad, agrologi, projektipäällikkö, Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Yrittäjän määritelmiä on useita, eri yhteyksissä määritellään eri tahojen mukaan yrittäjyyttä. Tilastokeskuksen mukaan yrittäjä on henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omaan laskuun ja omalla vastuulla. Yrittämisessä perusedellytys on hyvä liikeidea, mutta yrittäjän ominaisuudet auttavat toiminnassa ja sen saattamisessa kohti kannattavaa liiketoimintaa. Yrittäjän ominaisuuksia edellytetään nykypäivänä myös työntekijöiltä, sillä nykyisin työnkuva vaatii itsenäistä otetta ja tehtävän hoitamista osana tiimiä. Green Care -palvelutuottaja ja siitä kiinnostuneita yhdistää perinteiset yrittäjäominaisuudet, mutta myös arvomaailma ja omakohtainen kokemus luonnon hyvinvointivaikutuksista.

Yrittäjäksi ryhtyminen

Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttaa henkilön aikaisempi kokemus yrittäjyydestä. Usein kokemus syntyy perheen tai aikaisempien työtehtävien kautta. Yrittäjävanhempien ja -puolison merkitys korostui myös Green Care -toiminnasta kiinnostuneiden yrittäjien haastatteluissa. Yrittäjämönteisessä yhteisössä kasvamisen nähdään vaikuttavan työskentelyyn liittyviin asenteisiin ja arvoihin. Yrittäjäksi ryhtymiseen saavat tällaiset henkilöt myös hyvin tukea.

Yrittäjäksi ryhtymisen taustalla on usein aikaisempi työkokemus, jolloin toiminta voi olla jatkoa palkkatyölle. Yritystoiminnan kuvataan usein mahdollistaneen itsensä työllistäminen ja vapaampi mahdollisuus toteuttaa omiin arvoihin ja toimintatapoihin soveltuvaa toimintaa.

Green Care -toiminnasta kiinnostuneet lappilaiset pienyrittäjät kuvaavat yrittäjyyttä myös itsensä työllistämisen ja toteuttamisen mahdollistavana toimena, ja mahdollisuutena vaikuttaa siten omaan jaksamiseen. Nämä yrittäjät ovat myös kokeneet omakohtaisesti luonnon erityisen merkitykselliseksi sekä havainneet luonnon tuottamat vaikutukset ja he haluavat mahdollistaa nämä kokemukset myös muille. Green Care -yrittäjäksi ryhtymisessä kiinnostaa omien arvojen mukaisen työteon lisäksi halu auttaa ja vaikuttaa. Nämä yrittäjät ovat usein kuvanneet Green Care -toiminnan sanoittaneen heidän arvojen mukaisen toiminnan ja avannut uuden yhteisön johon kuului.

Haastatteluiden kautta oli nähtävissä, että toisinaan Green Care –toiminnasta kiinnostuneiden yrittäjien toiminnan perustana on ollut myös oman osaamisen yhdistäminen olemassa olevan toimitilan tai maa-alueen hyödyntämiseen. Maatilat, galleriat, metsälöt, tallit tai muut ympäristöt on haluttu hyödyntää oman toiminnan palveluympäristöinä. Harrastuksesta ja vahvasta kiinnostuksesta eri menetelmiä kohtaan on myös syntynyt halu Green Care –palvelutuottamiseen yrittäjästatuksella.



Yrittäjän ominaisuuksia

Yrittäjille kuvataan yhteisiä ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä, kuten rohkeus ja itseluottamus. Nämä ohjaavat yrittäjiä vaikuttamaan omaan menestykseen ja haluun hallita asioita. Yrittäjien kuvataan usein ajattelevan olevan oman onnensa seppä, puolestaan useat työntekijät kuvaavat olevansa muiden ihmisten ja olosuhteiden vaikutuksen alla. Yrittämisessä arvostetaan sen mahdollistamaa itsenäisyyttä ja riippumattomuutta sekä mahdollisuutta toteuttaa itseään.

Yrittäjillä on usein paljon ammattiosaamista, koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittuna. He kokevat yrittämisen mahdollistavan oman erityisosaamisen hyödyntämisen. Green Care -yrittäjät kokevat myös monialaisen osaamisen yhdistämisen helpommaksi yritystoiminnan myötä. Yrittäjyysosaamista tarvitaan oman ammattialan osaamisen lisäksi, sillä talous, myynti, markkinointi ja tuotteistaminen vaativat erityisosaamista. Green Care -yrittäjät kokevat usein haastavaksi myynti- ja markkinointitoiminnan, sillä heidän sisäinen palo on usein itse toiminnan käytännön toteuttamisessa ja asiakkaiden kanssa toimimisessa.

Sinnikkyys ja työnteon asenne ovat yhteisiä yrittäjien ominaisuuksia. Yrittäjiä pidetään kovina tekemään töitä, ja samoin Green Care -yrittäjät kuvasivat itseään. Toisaalta Green Care -yrittäjien ymmärrys hyvinvoinnista ja sen tuottamisesta avasi keskustelua yrittäjän kyvystä varmistaa omaa jaksamista. Sillä vain hyvinvoiva yrittäjä voi tarjota asiakkailleen hyvinvointia.

Yrittäjien ominaisuuksiksi listataan usein myös sosiaalisuus ja vuorovaikutustaidot. Asiakaspalvelutoiminnan myötä myös erilaisten ihmisten kohtaaminen ja ohjaaminen edellyttävät hyviä vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisuutta. Yhteistyökyky ja verkostoitumistaidot korostuvat Green Care -yrittäjyydessä, sillä palveluita usein toteutetaan yhteistyössä muiden yrittäjien ja toimijoiden kanssa.

Green Care -toiminnan ollessa melko uusi sosiaalinen innovaatio, joten luovuus ja joustavuus ovat yritystoiminnan edellytyksiä. Green Care -palveluissa nähdäänkin usein idearikkaita pienyrittäjiä, joilla on ollut rohkeutta lähteä kokeilemaan yritystoimintaa uudella tavalla ja vastaamaan siten yhteiskunnan palvelutarpeisiin. Yritystoiminnassa jatkuva kehittyminen vaatii myös halua ja kiinnostusta kehittämiseen, kykyä ottaa vastaan palautetta sekä halua markkinoiden ja toimintaympäristön seuraamiseen.

Yhtä ainoaa persoonallisuustyyppiä tai luonneominaisuutta ei voida kuitenkaan listata yrittäjälle, kaikkien yrittäjien ja yritysten ollessa erilaisia. Yrittämistä helpottaa kuitenkin esimerkiksi rohkeus sekä riskinotto- ja paineensietokyky, sillä yrittäjänä joutuu sietämään painetta ja valitsemaan viisaasti ne kohdat toiminnassa, joissa riskinotto on kannattavaa. Sinnikkyys ja kiinnostus jatkuvaan kehittämiseen tarvitaan, jotta yritystoimintaa jaksaa työstää pitkäjänteisesti. Green Care -toiminnassa myös uuden-

laisten palveluiden markkinoille saaminen voi vaatia erityistä sinnikkyyttä ja uskoa omaan toimintaan. Palveluiden tuottamisessa ammattiosaaminen ja varmuus muodostavat luotettavan toiminnan perustan.

Yrittäjäominaisuuksia voi onneksi kehittää ja täydentää esimerkiksi Green Care -toimintaan tyypillisellä yhteisyrittämisen tai toimijayhteistyön kautta. Tärkeintä on tarkastella avoimesti omia yrittäjäominaisuuksia ja valmiuksia sekä selvittää, miten niitä voisi vahvistaa, tai millä keinoin heikot ominaisuudet voi korvata.

Green Care ideologian mukaisesti toiminnan tulee olla vastuullista, tavoitteellista, ammatillista sekä koostua luonnosta, osallisuudesta ja yhteisöstä, nämä kuvaavat hyvin myös Green Care -yrittäjän ominaisuuksia. Yhteistyö eri Green Care -yrittäjien kanssa sekä Green Care -yhteisössä toimiminen sitoo yrittäjän yhteisten arvojen yhteisöön. Arvot näkyvät yhtenäisinä myös sidosryhmille ja muille toimijoille, joka koetaan yrittäjien mukaan positiivisena ja helpottavan oman toiminnan viestimistä.

Pääkohdat

Green Care -palveluita tuottavat yrittäjät omaavat:

- Omakohtaista kokemusta luonnon hyvinvointivaikutuksista
- Halun jakaa hyvää ja auttaa
- Kiinnostuksen vaikuttaa asioihin
- Tarpeen tehdä omien arvojen mukaista toimintaa
- Vastuuntuntoa asiakkaita ja luontoa kohtaan
- Hyvät vuorovaikutustaidot ja läsnäolon kyvyn
- Oman ammattialan lisäksi erityisosaamista luontomenetelmistä
- Tietoisuuden omien voimavarojen riittävydestä
- Korkean moraalien ja työmotivaation sekä yrittäjämäisen työotteen
- Halun viihtyä omassa työssään

LÄHTEET:

Suomen yrittäjät 2019. Perustietoa yrittäjyydestä. Oletko valmisyrittäjäksi? Viitattu 24.4.2019 <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/perustietoa-yrittajyydesta/oletko-valmis-yrittajaksi-316168>

Tilastokeskus 2019. Yrittäjä. Viitattu 28.4.2019 <https://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/yritlkm.html#tab1>

Osaava yrittäjä. Viitattu 22.4.2019 <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/yrittajaeaksi-ryhtyminen>

1.4 Yrittäjät Lapin kartalla: minkälaista yrittäjyyttä ja mihin se liittyy

Sari Petäjä, th (YAMK), lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

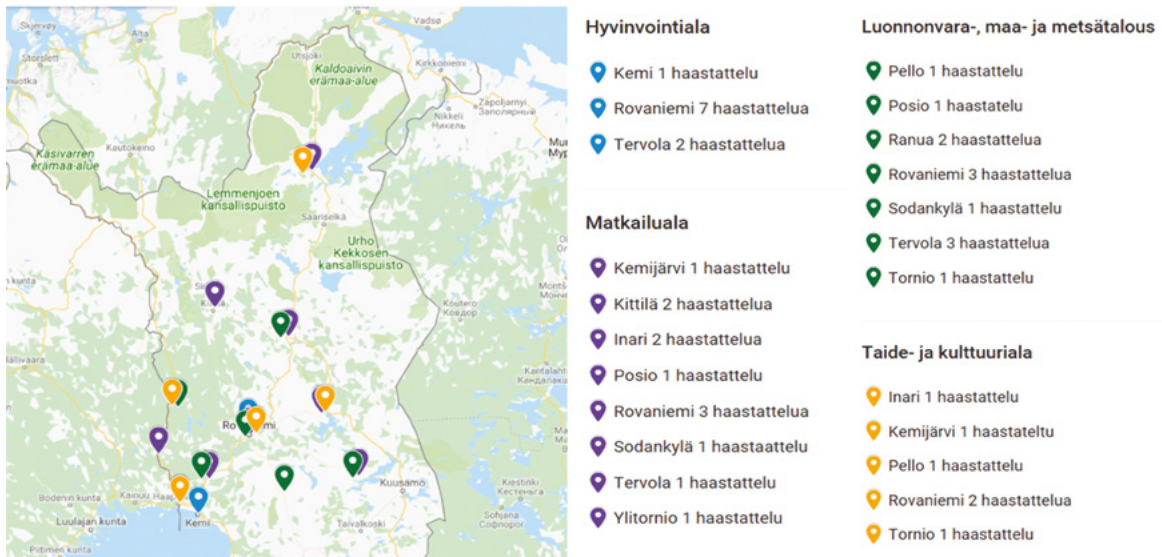
Hankkeen tarkoituksena oli tehdä sähköinen verkostokartta, jossa Green Care -toimintaan liittyviä toimijoita on Lapin alueella. Tuotoksena oli tarkoitus tehdä helposti päivitettävä karttapohja, jossa olisi koottu tunnistetut Green Care -toimijat, yrittäjät ja palvelut sekä toiminnasta kiinnostuneet. Tarkoitus oli, että kartta tuo tietoa ja toimijoita esille muille Green Care -verkostolle potentiaalisina kumppaneina ja palveluiden tuottajina. Karttapohjan rakentamisen ja ylläpitämisen sellaisenaan hankkeen aikana ei ollut mahdollista toteuttaa. Tällä hetkellä Green Care Finland -sivustoilla on esitetty Green Care -yrityksiä, mutta sähköistä Green Care -yrittäjien verkostokarttaa ei Suomessa ole sellaisenaan käytössä. Green Care -yrittäjien sähköisen verkostokartan kehittäminen voisi toteuttaa jatkohankkeena.

Tässä hankkeessa päädyttiin tekemään kartta hankkeessa olleista haastateltavista yrityksistä tai yrittäjiksi aikovista. Kartassa on koottu haastattelumäärät toimialoittain ja paikkakunnittain. Lisäksi toteutettiin sähköisessä verkossa "Luontoperusta palveluntuottajat ja -kehittäjät Lapissa" -kartta. Kartassa on yrityksiä, joilla on luontolähtöisiä palveluja tai jotka ovat kehittämässä luontolähtöisiä palvelujaan osaksi yritystoimintaansa. Tässä artikkelissa kuvataan haastattelussa olleiden yritysten tai yrittäjiksi aikovien eri toimialoja, niiden yhtäläisyyksiä sekä sähköisessä verkossa näkyvä luontoperustaiset palveluntuottajat ja -kehittäjät Lapissa -kartan sisältöä.

Toimialat kartalla ja niiden yhteiset tekijät

Toimialoja Suomessa on käytössä useita. Toimialaluokitus perustuu tilastokeskuksen toimialaluokitukseen. Luokitus kertoo, mitä yritys pääasiallisesti taloudellisella toiminnallaan tuottaa. Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hankkeen toimialoiksi valikoitui Lapin alueen luontolähtöisten palvelujen jo ennestään hyödyntävät alat: hyvinvointi-, matkailu-, maa-, metsätalous- ja luonnonvara-alat. Uutena toimialana otettiin taide- ja kulttuuriala, jotta uusien menetelmien ja asiantuntijuuden hyödyntäminen saataisiin mukaan luontolähtöisissä palveluissa. Sähköisessä kartassa on jaettu toimialat neljään osa-alueeseen: hyvinvointi-, matkailu-, taide- ja kulttuuriala sekä yhdistettynä luonnonvara-, maa- ja metsätalous.

Hankkeen haastateltavien yrittäjien tai yrittäjiksi aikovien yhteneväisiä tekijöitä olivat kiinnostus luonnosta saatavaan hyvinvointiin ja siellä tapahtuvaan eri toimintoihin. Osalla yrittäjistä oli myös eläinlääkärin palvelut käytössä esim. ratsastusterapia. Joillakin yrittäjillä oli luontoaktiiviteettiin liittyvien oheispalvelujen myynti esim. eri välineiden ja majoitus-/kokoustilojen tarjonta. Vaikka yrityksissä oli luontolähtöisiä palveluja, harvalla kuitenkaan oli Green Care -laatumerkkiä. Yrittäjille Green Care -laatumerkkien tietoisuus lisääntyi hankkeen aikana.



Kuva 1. Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hankkeen haastattelumäärät toimialoittain

Yllä oleva karttapohja kuvaa Lapin läänin alueella tehtyjen yrittäjien tai yrittäjiksi aikovien haastatteluja (Kuva 1.). Kartassa näkyvät toimialat, haastateltavien yrittäjien tai yrittäjiksi aikovien määrä paikkakunnittain.

Luontoperustaiset palveluntuottajat ja -kehittäjät Lapissa -kartta

Hankkeen sähköisenä karttatuotoksena oli "Luontoperustaiset palveluntuottajat ja -kehittäjät Lapissa" -kartta. Kartta kuvaa yrityksiä, joilla on tarjottavana tai kehitteillä tarjottavasta luontoperustaisesta / Green Care -palveluista ja -toiminnasta. Karttaan kootut yritykset ovat hankkeen aikana olevia haastateltavia yrityksiä, jotka ovat antaneet luvan julkaista tietonsa karttaan. Kartassa on kirjattu yritysten perustiedot ja kuvaus palvelusta tai kehitteillä olevasta toiminnasta. Sähköinen kartta on linkitetty tähän julkaisuun ja Lapin AMK kotisivuille Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hankkeen alle. Luontoperustaiset palveluntuottajat ja -kehittäjät Lapissa -kartta on nähtävissä osoitteesta: <http://srv.plab.fi/~tuomasv/greencare/gckartta.html>

LÄHTEET:

Tilastokeskus <http://www.stat.fi/meta/kas/toimiala.html#tab2> viitattu 20.3.2019

Yrittäjätarina – Tähän olen päätenyt – Elpymispesään

Eeva-Kaisa Lahti, agrologi AMK, lähihoitaja, maanviljelijä, Green Care -yrittäjä

Olen oikeastaan koko aikuisikäni ollut Green Care -toimija. Olen vienyt luontoon, pääasiassa lapsia, ohjaajana, opettajana, maanviljelijänä ja äitinä jo ennen kuin mistään luontoavusteisuudesta edes puhuttiin. Maanviljelijänä olen ollut reilut kaksikymmentä vuotta. Tänä aikana olen hyödyntänyt maatilaa lasten ja nuorten maatalous- ja ruokatuntemuksen lisäämisessä. Olemme yhdessä MTK:n Lapin sen hetkisen puheenjohtajan kanssa vieneet koululaisia kylvämään mm. herneitä, ohraa, porkkanoita ja istuttamaan perunoita, tutustumaan navettoihin, myllyihin sekä tekemään itsekasvatettua ruokaa pihalla. Yhden luokan oppilaiden kanssa kasvoimme koko alakoulu ajan yhdessä, seuraten Ansa-Aakkonen -vasikan elämää aina pikku vasikasta lehmäksi ja maidontuottajaksi asti. Tämä kaikki ennen Green Care -käsitteen tuloa tietoisuuteeni.

Varsinainen Green Care -yrittäjyys potku minulle tuli harjoittelumatkaltani Norjan Lillehammerista, jossa osallistuin viiden erilaisen Inn på tunet -tilan (=Norjan Green Care) toimintaan. Heidän tapansa tehdä luontoavusteista toimintaa tuntui minulle luontevalta.

Vuoden 2016 alussa perustin Elpymispesä-yrityksen Luontoa elämään -hankkeen asiakkaiden tultua mukaan toimintaan maatilalle. Olisin voinut toteuttaa Green Care -toimintaa myös maatilan Y-tunnuksella, mutta kun meillä on maatilan sukupolven vaihdos näköpiirissä, niin katsoin parhaaksi eriyttää toiminnat jo alkuvaiheessa. Innostus kehittää Elpymispesää oli heti alusta alkaen valtava ja kävinkin Tervolan kunnan kanssa keskusteluja potentiaalisista asiakkaista. Minulta kuitenkin puuttui sosiaali- ja terveysalan koulutus, joten päädyin opiskelemaan lähihoitajaksi maatilan töiden ja Elpymispesä-yrityksessä työskentelyn lomassa. Nyt olen tilanteessa, jossa lähden hakemaan verottajalta arvonlisäverottoman toimijan lupaa ja teen Tervolan kunnan sosiaali- ja terveyslautakuntaan päivityksen yritystoimintani uusista toimintatavoista. Lisäksi lähden toden teolla miettimään, mihin asti tätä yritystä pystyn kehittämään. Täysipäiväinen sekä lypsykarjan hoitaminen että Green Care -yrityksen pyörittäminen yksin ei ole järkevää eikä mahdollista.

Syksyllä 2018 käynnistyi uusi kokeilu, Toiminnallinen iltapäivä maatilalla – iltapäivä Mummola, joka toteutetaan yhteistyössä paikallisen 4H-yhdistyksen kanssa. Kyse on koulun jälkeisestä iltapäivätoiminnasta, jolla vähennetään koululaisten yksinäisiä iltapäiviä, annetaan lapsille mahdollisuus liikkua ja ulkoilla porukalla sekä tehdä "oikeita töitä". Iltapäivään kuuluu myös yhteisen välipalan tekeminen. Kerho on kerran viikossa.

Ideoita erilaiseksi toiminnaksi, yksin ja ryhmässä, on monia. Myös erilaiset asiakasryhmät kiinnostavat. Nähtäväksi jää, miten sukupolvenvaihdos etenee ja mitkä yritysideoistani toteutuvat. Yrityksen kehittyvillä nettisivuilla (www.elpymispesa.com) määrittelen Elpymispesän tavoitteeksi "Aikaa ja uusia mahdollisuuksia ihmisille kodinomaisessa maatilaympäristössä." Tämä ajatus viehättää edelleen.



1.5 Työpajoista vauhtia yhteistoimintaan

Sari Petäjä, th (YAMK), lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Työpajojen tavoitteena oli yrittäjien tai yrittäjiksi aikovien luontolähtöisten palvelujen kehittämisen osaamisen vahvistaminen ja verkostoituminen. Osallistujien yrityspolut olivat hyvin erilaisissa kehitysvaiheissa. Osa yrittäjistä oli toiminut jo pitkään yrittäjänä, kun taas osa suunnitteli vasta omaa yritystään. Vaikka jokaisella yrittäjällä tai yrittäjäksi aikovalla on oma visio tulevista luontolähtöisistä palveluistaan, pystytään hyvällä ryhmäytymisellä luomaan tiimityön puitteet, joka edesauttaa kehittämistyötä. Tässä artikkelissa kuvataan hankkeessa toteutuneiden työpajojen tavoitteita, sisältöä ja tuloksia.

Tiimityötä työpajoissa

Hyvässä tiimissä on helppo ideoida ja oppia muilta sekä jakaa omaa osaamistaan muille ryhmän jäsenille. Hyvä tiimityö on luonteeltaan avointa ja rehellistä vuorovaikutusta sekä keskinäistä kunnioittamista. Ryhmässä työskentely onnistui hyvin yrityksen eri kehitysvaiheista huolimatta, koska jokaisella ryhmän jäsenellä oli yhteinen tekijä, yrityksensä luontolähtöisten palveluiden kehittäminen. Tiimityöskentely on hyvä ratkaisu silloin, kun on sellaisia haasteita ratkottavana, joihin yksilö ei yksin pysty vastaamaan. Myös asiakkuudet, jotka vaativat monialaista näkökulmaa ongelmanratkaisussa ja tavoiteltavuudessa synnyttävät helpommin tiimityötä. Työpajatyöskentelyssä osallistujien oman yrityksen palveluiden kehittäminen ja toisten yrittäjien osaamisen ja ideoinnin hyödyntäminen sekä mahdollinen verkostoituminen loivat motivaation ryhmätyöskentelyn toteutumiselle. Verkostoitumisessa voidaan hyödyntää yrittäjien erilaista osaamista ja vaikka tarvittaessa kehittää uusi palvelukokonaisuus.

Parhaiten toimivan tiimin koko on yleensä pieni, koska ryhmän kasvaessa avoin vuorovaikutus muuttuu haastavammaksi. Pienessä tiimissä yksilölliset vahvuudet, tiimin sisällä ilmenevät vuorovaikutustaidot ja tiimiytyminen sujuvat helpommin. Vuorovaikutustaitojen peruspierre tulisi olla avoimuus ja rakentavuus, jotta saadaan riittävästi näkyviin erilaiset osaamisen näkökulmat ja ongelman ratkaisut.

Työpajatyöskentelyssä osallistujat jaettiin kolmen–viiden hengen ryhmiin, jotta ryhmäytyminen olisi mahdollista. Yritysten tarve kokoontumiselle työpajan tai verkostoitumisen suhteen lähti aina yrittäjän

Palvelumuotoilun perusteisiin yrittäjiä johdatteli Lapin amk:n palvelupäällikkö Mirva Juntti. Työpajassa selkiytettiin palvelumuotoiluun liittyviä työkaluja, käyttäjän määrittelyä, palveluiden luomista ja palvelumuotoilun kriittisistä pisteistä. Työpajassa työstettiin pienryhmissä luontolähtöisten palveluiden kehittämistä käytännössä omassa yrityksessä. Osallistujat toivat esille omiin palveluihin liittyviä asioita sekä pohtivat palvelumuotoiluun ja verkostoitumiseen liittyviä kysymyksiä. Verkostoituminen käynnistyi hyvin jo ensimmäisessä työpajassa ja yhteystietoja vaihdettiin.

Green Care -yrittäjyys sote- ja maakuntauudistuksessa -työpaja

Haastatteluissa tuli esille tiedon tarve tulevasta sote- ja maakuntauudistuksesta. Hanketyöntekijät haastattelivat myös sote- ja maakuntauudistusten edustajia ja heidän kanssaan sovittiin työpaja teemaan liittyen. Työpaja toteutettiin 11.6.2018 ja sen tavoitteena oli selkiyttää minkälaisia tarpeita ja mahdollisuuksia sote- ja maakuntauudistus tuovat Green Care -yrittäjyyteen.

Mervi Nikander Lapin liitosta korosti, miten tulevaisuudessa luonnon moninainen käyttö tulisi olla osa yritysten toimintaa. Nikander toi puhevuorossaan esille myös Lapin luonnon hyvän saavutettavuuden, kasvun ja kilpailukyvyyn sekä hyvinvoinnin tarjoamat mahdollisuudet palveluiden kehittämisessä. Tiina Keränen Lapin ELY-keskuksesta toi esille maakuntauudistuksen vaikutukset työnhakijoiden ja yritysten työvoimatarpeen kohtaamisen helpottumiseen. Lisäksi hän kertoi yritysten perustamiseen, kehittämiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen tarvittavista palveluista ja tukitoimista sekä uusista mahdollisuuksista vaikuttaa entistä paremmin oman yritys ympäristön kehittämiseen. Sote-muutoskoordinaattori Miia Palon puheenvuorossa tarkasteltiin yrittäjyyttä sote-maailmassa. Sote-uudistuksen tavoitteissa pyritään yhdenmukaiseen, tarpeen mukaisiin, asiakaslähtöisiin ja kustannusvaikutteisiin palveluihin tulevaisuudessa. Uudistuksen myötä hyvinvointi, terveyserojen kaventaminen, peruspalvelujen vahvistaminen ja kustannusten kasvun hillintä ovat osa sote-uudistuksen painopisteistä. Myös asiakkaiden valinnanvapaus tulevaisuudessa lisääntyy. Asiantuntijoiden puheenvuorot herättivät paljon kysymyksiä, mm. mitä tämä tarkoittaa palvelun tuottajien näkökulmasta ja mitkä ovat palvelutuottajien listalle pääsemisen kriteerit? Osallistujat ja asiantuntijat kävivät hyvää ja rakentavaa keskustelua muutosten vaikutuksista.

Kohtaavatko asiakkaan ja yrittäjän tarpeet? Palveluiden tuottaminen luontolähtöisin menetelmin -työpaja

Kolmannessa työpajassa työstettiin palveluiden rajapinnassa näkyviä kysynnän ja tarjonnan ongelmia sekä markkinoinnin ja palveluhinnoittelun vaikeuksia. Työpajan sisältönä oli yrittäjyyden moninaisuus ja muuttuvuus palveluiden tarjoajana sekä asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin vastaamisen haasteet. Työpaja pidettiin 25.10.2018 Rovaniemellä.



Kuva 2. Kohtaavatko asiakkaan ja yrittäjän tarpeet -työpajaohjelma

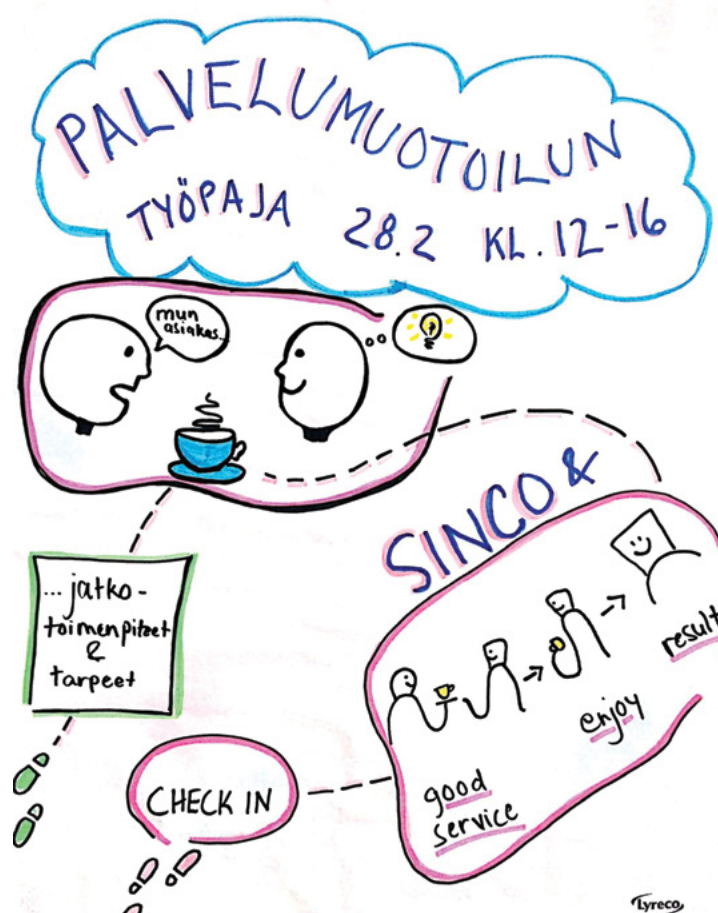
Matkailupuolen asiantuntija Sanna Kärkkäinen VisitRovaniemestä toi tuulahdukset kansainvälisiltä matkailun markkinoilta. Kärkkäinen avasi näkemyksiä matkailun lähitulevaisuudesta sekä muuttuvista asiakkaiden toiveista ja tarpeista luontoon tukeutuvien matkailupalveluiden tuottamisessa. Ilkka Kaupisen, Arctic Warriorsilta, puheenvuoro "Roilokkaasti, räväkästi ja rehdisti Lapin luonnosta maailmalle" sisälsi Kaupisen yrittäjäystarinan ja yrittäjyyteen liittyvien ongelmien ratkaisuja.

Alustuksien pohjalta pohdittiin pienryhmissä, mihin ajankohtaiset näkymät haastavat Green Care -yrittäjiä. Yrittäjät tuottivat paljon uusia ideoita oman toimintansa eteenpäin viemiseksi. Ryhmät tuottivat seuraavia aiheita teemaan liittyen: uudet asiakasryhmät, erityisesti matkailijat, uudenlaisten toimintatapojen ja -menetelmien miettiminen, jos kohderyhmä muuttuu, maksavien asiakkaiden löytäminen, rahoituskanavien selvittäminen, verkostoitumisen ja yhteistyön hyödyt. Myös oikea hinnoittelu, digitaaliset markkinointikanavat, laadukkaammat palveluiden kuvaukset (valokuvat, videot, tekstit), oikeanlainen business-ajattelu niin, että suunnittelusta siirrytään enemmän tekemiseen ja tuotteiden rakentamiseen on oltava keskiössä. Tässä yhteydessä todettiin hyvin, että suunnittelu ilman deadlinea on unelmointia. Omien tuotteiden testauttaminen toisella yrittäjällä ja benchmarking toimivista ja laaduk-

kaista nettisivuista voisi edesauttaa yrityksen markkinointia. Nyt eletään vahvasti matkailussa elämyksien ja kohtaamisen aikaa, mutta myös tietoa tarvitaan, esim. paikallisuuden osaamista. Jatkoaiheita tuleville työpajoille esitettiin palvelumuotoilusta ja toimivasta myynnistä sekä kansainvälistymisestä. Jatkossa sovittiin samojen alojen yrittäjille suunnattu "kahvihetki". Sovimme alustavasti kahvihetken hevosalan yrittäjille. Taidepuolelle varasimme vastaavan, mutta jouduimme perumaan osanottajien vähyyden vuoksi.

Ihmislähtöinen näkökulma luontolähtöisten palveluiden kehittämisessä. Green Care -palvelumuotoilun työpaja

Toinen palvelumuotoilun työpaja toteutettiin 28.2.2019. Palvelumuotoilun näkökulmaksi muotoutui ihmislähtöisyyden merkitys luontolähtöisten palveluiden kehittämisessä.



Kuva 3. Palvelumuotoilun työpajan ohjelma

Samalla tutustuttiin SINCO-tilaan eli Service Innovation Corneriin Lapin Yliopistolla, joka taipuu palveluiden ideointiin, mallinnukseen ja moneen muuhun. Pajatyöskentelyyn osallistuvien tavoitteena oli syventää tietoa palvelumuotoilusta, hinnoittelusta ja palveluiden myynnistä. Samuel Ahola, Lapin yliopistolta kiteytti palvelumuotoilun prosessin ihmiskeskeisyyteen, osallistavaan, yhteiskehittämiseen, konkretisoivaan, kokeilevaan ja kokonaisvaltaiseen prosessiin. Osallistujat miettivät pienryhmissä, mihin palvelumuotoilu haastaa jatkossa omaa yrittäjyyttä ja palveluiden kehittämistä. Osallistujien palautteen mukaan heidän palvelumuotoilun ajattelu muuttui asiakaslähtöisemmäksi, ja tieto auttaa jatkossa suunnittelemaan sekä rakentamaan palveluita pala palalta. Taustatutkimuksen tekemisen merkitys esim. asiakkaiden mieltymyksistä ja palveluiden toimivuudesta korostuu toimivassa palvelumuotoilussa. Osallistujat kokivat, että työpaja innovoi mm. uusiin ideoihin ja oman palvelun aitoon yksinkertaistamiseen, timantin hiontaan.

Työpajan ympäristö ja välineet tukivat sitä, kuinka tärkeää on nähdä omat palvelut asiakkaan näkökulmasta ja kokeilla niitä myös itse. Yrittäjien oma hyvinvointi ja sen vaaliminen nousivat myös pienryhmäkeskusteluissa esille. Palveluiden alihankinnat ja joidenkin toimintojen automatisointi herättivät myös kiinnostusta kehittämisen kohteena. Tämä työpaja koettiin hyvin inspiroivana ja havainnollistavana.

Kaikkien työpajojen tavoitteena oli luontolähtöisten palvelujen monipuolisen osaamisen vahvistaminen ja verkostoituminen. Työpajoissa saatiin vastauksia yleisimpiin kehittämistarpeisiin, ideoitiin palveluiden sisältöä, saatiin vertaistukea muista yrittäjistä ja verkostoiduttiin. Keskustelujen ja ryhmätöiden tuotosten perusteella kehittämisen tarpeisiin vastattiin ja osaamista pystyttiin vahvistamaan.

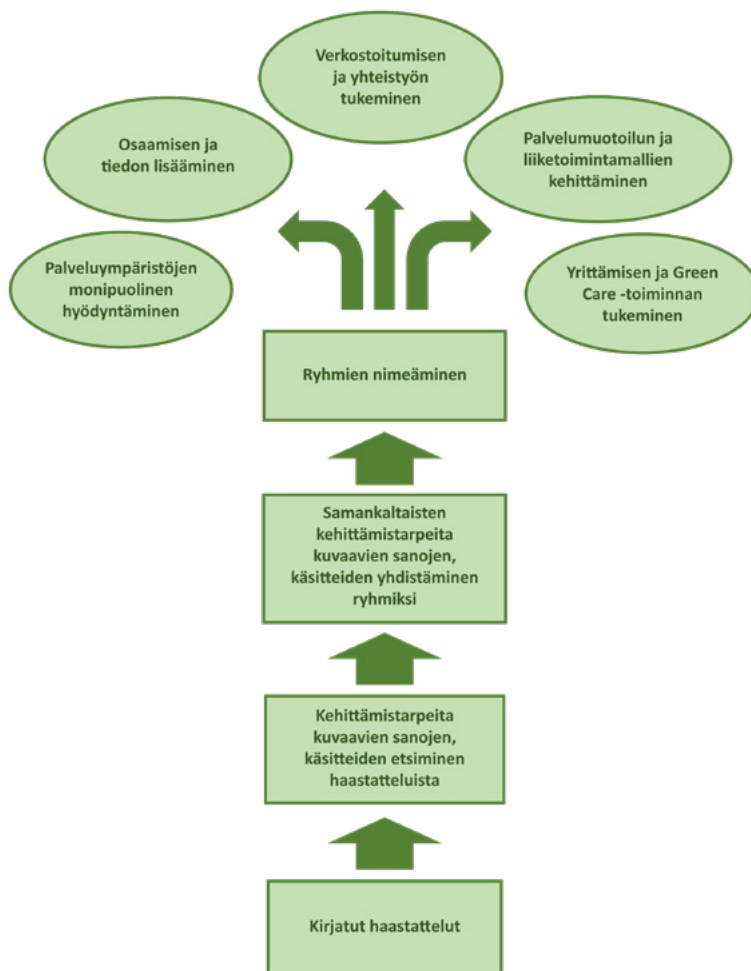
LÄHTEET

D'Amour, D., Ferrada-Videla, M., San Martin Rodriguez, L. & Beaulieu, D. 2005. The conceptual basis for interprofessional collaboration: Core concepts and theoretical frameworks. *Journal of Interprofessional Care*. Vol. 19, S1. Taylor & Francis.

Katzenbach, J. & Smith, D. 1996. *Tiimit ja tuloksekas yritys*. Porvoo: WSOY

2. Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveystalot, Lapin ammattikorkeakoulu



Kehittämistarpeet kartoitettiin yrittäjien haastatteluissa. Kaikki haastattelut kirjattiin ylös strukturoiduille lomakkeille haastattelutilanteessa, ja kirjaukset lähetettiin sähköpostilla yrittäjille tarkistettavaksi. Tarkistuksen tarkoituksena oli varmistua siitä, että dokumentointi vastasi sitä, mitä tapaamisessa oli keskusteltu. Tämän jälkeen jokaisesta haastattelusta poimittiin kehittämistarpeita kuvaavia sanoja ja käsitteitä, minkä jälkeen samankaltaiset sanat ja käsitteet yhdistettiin omiksi ryhmikseen. Ryhmiä muodostui viisi ja ne nimettiin seuraavasti: yrittämisen mahdollistamisen lisääminen, palvelumuotoilun ja liiketoimintamallien kehittäminen, verkostoituminen ja yhteistyön tukeminen, osaamisen ja tiedon lisääminen sekä toimintaympäristöt.

2.1 Yrittämisen ja Green Care -toiminnan tukeminen

Sanna Vinblad, agrologi, projektipäällikkö, Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Persiillepotkijaa, kannustajaa, jäsentäjää, ulkopuolista näkökulmaa ja tsempparia tarvitaan erityisesti mikroyrittäjien tueksi. Yrittäjien kertomana vahvan taustatuen ja rinnalla kulkemisen merkitys on suuri erityisesti yritystoiminnan käynnistämisessä ja palveluiden kehittämisessä.

Yrittäjähaastatteluissa kokeiltiin monialaisia Green Care -sparraajia. Tällaisen tuen merkitys kohdistui yrittäjän arvojen mukaisen toiminnan tukemiseen ja monialaisen toiminnan näkökulmien avaamiseen. Yrittäjät vakuuttivat saaneensa rohkaisua yritystoiminnan aloittamiseen sekä uusia ideoita ja innostusta toimintaan.

Kaikkiaan yrittäjien tarpeena on saada henkilökohtaista ja konkreettista tukea Green Care -palveluiden tuottamiseen ja yritystoiminnan käynnistämiseen. Rinnalla kulkijaa ja tarvittaessa hankittavaa asiantuntijatukea tarvitaan myös yrittämisen muissa elinkaarenvaiheissa.

Taustatukea ja rinnalla kulkemista

Yrittämisen taustalla on usein perheen, puolison tai vanhempien tuki. Toisille tuki on löytynyt lähiyhteisöstä tai toisista yrittäjistä, joiden rinnalla kulkeminen koetaan erittäin tärkeäksi koko yritystoiminnan aikana.

Yhteisön lisäksi kaivataan ammatillista tukea yrittäjyyden aloittamiseen ja palvelutoiminnan kehittämiseen. Yrittäjien tueksi on saatavilla asiantuntijoita, kuten yritysneuvojia. Heiltä saatua tietoa ja tukea taloudellisten laskelmien tekoon on kiiteltä. Yhtäläinen tuki tarvitaan myös Green Care -palveluiden tuottamiseen. Green Care -sparraajien toiminta voisi olla yksi vaihtoehto. Yritysneuvojien Green Care -tietoisuutta lisäämällä voidaan myös laajentaa heidän tukipalvelumahdollisuuksia.

Olemassa olevat Green Care -menetelmäryhmät ja -verkostot antavat paljon tukea yritystoimintaan ja palveluiden sisältöjen kehittämiseen. Verkostojen avulla voitaisi käynnistää esimerkiksi yrityskummi- ja mentoritoimintaa.

Yrittäjät toivoivat tutustumismahdollisuuksia toisten yrittäjien toimitiloihin ja toimintaan. Verkostoitu-

mista ja yhteistyötä edistämään toivottiin myös erilaisia työpajoja, yrittäjien kahvihetkiä ja muita matkankynnyksen teemallisia yhteistilaisuuksia. Yrittäjät ovat kuitenkin kiireisiä työssään, joten näiden järjestäminen ilman ulkopuolista tukea koettiin haastavaksi. Erilaisten järjestöjen, hankkeiden ja koulutusten toivottiinkin jatkavan tapahtumien järjestämistä.

Green Care -toimintaan mukaan

Yrittäjät toivoivat helpotusta sekä selkeyttä Green Care -palveluiden määrittämiseen, jotta alalle pääsyn helpottamiseksi. Yrittäjät kokevat Green Care -toiminnan sanoittavan heidän toiminta-ajatuksia, jonka vuoksi teemaa kohti koettiin paljon kiinnostusta. Askeleet kohti palveluiden tuottamista ovat hyvinkin erilaisia, ja osalla yrittäjistä on laajasti tietoa luontoperustaisesta palvelutoiminnasta. Osalle taas Green Care -teema on täysin uusi. Toiminnan monialaisuus luo monille mahdollisuuksia, joiden hyödyntämiseksi tarvitaan tietoa eri alojen lainsäädännöstä ja toimintatavoista.

Green Care -kriteerien soveltamiseksi palveluihin yrittäjät toivoivat käsitteiden yksinkertaistamista, sekä määrittystä siitä, mikä toiminta on Green Carea, ja mikä luontolähtöinen toiminta sitä ei ole. Green Care -liiketoiminta- ja ansaintamalleja sekä esimerkkejä toiminnasta tarvitaan, jotta yrittäjät löytävät heille sopivimman luontolähtöisen tavan toimia. Kaiken toiminnan ei tokikaan tarvitse täyttää Green Care -kriteereitä. Sillä luontoa ja sen hyvinvointia tuottavia vaikutuksia voidaan hyvin ottaa osaksi palveluita monilla muillakin tavoin.

Kuva: Sari Petäjä



Työkalut käyttöön

Uudet yrittäjät tai yrittäjät, jotka suuntaavat uudelle toimialalle kokivat Green Care -palveluiden tuottamiseen liittyvät oppaat hyviksi, mutta kaipasivat konkreettisempaa ja yritysکوhtaista tukea. Tällaiselle konsultoivalle tuelle olisi tarvetta, mutta sen kustannukset eivät saisi nousta sen tuottamaa hyötyä korkeammaksi.

Esimerkki

Green Care -palveluiden kehittämisen oppaista ja työkaluista

- Polku Green Care -palveluiden tuottamiseen
- Ohje Green Care -palveluiden saamiseksi Kainuun sote-palvelutarjottimelle
- Opas Green Care -palveluiden tuottajiksi aikoville
- kehittämispolku-konsepti Green Care -palvelunkehittämistyöhön
- Green Care -palvelumuotoilukuutiot
- Green Care -korkeakoulutus + muut koulutukset
- Laatutyökirja

Palvelumuotoilun työkalut ja -tilat sekä innovaatioaseteli herättivät paljon kiinnostusta niiden yrittäjien keskuudessa, joilla on olemassa vahva idea kehitettävästä palvelusta. Innovaatioasetelin vaatima osakeyhtiö-status vaikutti osin sen hyödyntämiseen, joten vastaavaa matalankynnyksen innovaatiotukea kaivataan mikroyrittäjille sekä yrittämisestä kiinnostuneille.

Pääkohdat

Yrittämisen ja Gree Care -toiminnan tukemisen tarpeet:

- | | |
|---|---|
| <p>1. tarve saada rinnalle tukijoukkoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Green Care -toimintaa ymmärtäviä • yrittäjyyttä ja liiketoimintaa ymmärtäviä • vertaistoimijoita ja yrittäjiä • Green Care -sparraajia saataville • yritysneuvojille Green Care -tietoa • Green Care -yrityskummeja ja -mentoreita | <p>2. Green Care -toimintaan helpommin mukaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietoa ja tunnettuutta • malleja ja esimerkkejä • selkeät yhtenäiset käsitteet ja kriteerit • matalankynnyksen kohtaamisfoorumeita • konkreettisia työkaluja, kuten innovaatioaseteli |
|---|---|

2.2 Palvelumuotoilun ja liiketoimintamallien kehittäminen

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Yrittämisen perusedellytyksiä ovat palveluprosessien selkeys ja toimivat liiketoimintamallit. Monilla mikroyrittäjillä nämä asiat ovat usein jääneet vähemmälle kehittämiselle oman työpanoksen suuntautuksessa muualle, ja myöskään tietotaitoa näihin asioihin ei ole riittävästi. Yksi selkeimmistä kehittämistarpeista oli palvelumuotoilun ja liiketoimintamallin kehittäminen, ja tämä tarve yhdisti sekä aloittavat että pitkään yrittäjänä toimineet.

Potkua palvelumuotoilusta

Palvelumuotoiluun kiteytyy hyvin paljon asioita. Se sisältää palvelujen kuvauksen, palveluiden pake-toinnin ja palveluprosessin alusta loppuun. Suurimmalle osalle yrittäjiä palvelumuotoilu terminä oli tuttu, mutta sen sisältö ja sen merkityksen ymmärtäminen palveluissa vierasta. Yrittäjillä saattoi olla jo hyviä tuotteita tarjolla, mutta uusien asiakkaiden saamiseksi ja toiminnan laajentamiseksi tarvitaan uusien palveluiden muotoilua, tuotteistamista. Tämä edellyttää ensinnäkin potentiaalisten asiakkaiden määrittelyä. Asiakassegmentoinnissa tulee miettiä, kenelle palvelusta on eniten hyötyä ja kuinka paljon valitsemastasi asiakassegmentistä löytyy potentiaalisia asiakkaita. Sen jälkeen on mietittävä, miten markkinoida ja viestittää kyseiselle asiakassegmentille omasta palvelusta. Tätä eivät monetkaan yrittäjät olleet miettineet omassa yrityksessään. Haasteena oli ehkä myös liian laajaksikin suunniteltu asiakaskunta. Asiakassegmentin valinta ja sen tarkempi tarkastelu on aloittavalle yrittäjälle tai uuden palvelun markkinoijalle erittäin merkityksellistä. Asiakkaan ja yrittäjän tarpeen kohtaaminen oli aihe, jota yrittäjät pohtivat. Tämä on myös osa palvelumuotoilua.



Palveluita on hyvä testata koeasiakasryhmällä.

Kuva: Sanna Vinblad

Palvelut pakettiin

Palveluiden paketoinnissa ja niiden kuvauksessa oli selkeästi kehittämisen tarvetta. Yrittäjällä saattoi olla paljonkin eri tuotteita tai palveluita, mutta niiden tarkempi sisällöllinen kuvaus puuttui tai oli epätarkka. Eli puuttui tieto siitä, mitä myytävä palvelu pitää sisällään. Palvelun sisällön lisäksi yrittäjän on määriteltävä palveluprosessi eli se, miten hän tuottaa ja toteuttaa palvelun ja ketkä osallistuvat palvelun tuottamiseen. Tämä siksi, että asiakas tietää, mitä hän on ostamassa. Määritellesään palveluprosessin eri vaiheet yrittäjällä syntyy myytävästä palvelusta palvelu- ja prosessikuvaus.

Palveluiden konkretisoinnille oli tarvetta. Sen avulla yrityksen palvelusta saadaan uskottavampi, erottumiskykyisempi ja helposti ymmärrettävä. Konkretisointi antaa informaatiota aineettoman palvelun sisällöstä ja laadusta asiakkaalle. Tuotekortit voisivat olla yksi väline palveluiden konkreettisessa esittämisessä myös visuaalisesti ja sanallisesti. Osa yrittäjistä pohti tuotekorttien laatimista omana konkreettisenä kehittämiskohteena.

Markkinointi liittyy keskeisesti palvelumuotoiluun ja liiketoimintamallien kehittämiseen. Siinä oltiin usein turhan vaatimattomia, eikä tunnistettu markkinoinnin suurta merkitystä. Markkinoinnin osalta olisi hyvä määrittää, mistä ja miten omat asiakkaat löytää ja tavoittaa. Apuna tässä voi olla isommat alan toimijat, kuten esim. matkailun puolella VisitRovaniemi. Markkinoinnista enemmän myös kappaleessa 6.4 Osaamisen ja tiedon lisääminen.

Green Caren näkyvyys palveluissa

Green Care -palveluiden osalta yrittäjät pohtivat, miten saada näkyville niiden lisäarvo ja erityisyys. Eli tarve saada nämä asiat näkyville sekä asiakkaalle että ostajataholle, mikäli asiakas ei itse maksa palvelusta esimerkiksi sote-puolella. Yhtenä haasteena nähtiin myös, miten saada palveluissa näkyville Green Care -kriteerit, oli sitten kyseessä Luonto Hoivan tai Luonto Voiman palvelut. Erityisesti Green Care -palveluiden osalta oli tarvetta ja kiinnostusta palvelukokeiluihin, palveluiden turvallisuuden testaaminen sekä palautekäytännön kehittämiseen toiminnassa. Ansainta- ja liiketoimintamalleista etenkin yrityksen alkutaipaleella olevat kaipasivat lisätietoa. Yrittäjällä saattoi olla joitakin muita palveluita ja niiden hinnoittelu oli tuttua, mutta Green Care -palveluiden hinnoittelussa koettiin haasteita. Toimintaympäristöjen kartoitus, joko laajentaminen tai uusien löytäminen, nousi myös kehittämisen kohteena esille.

Pääkohdat

Palvelumuotoilun ja liiketoimintamallien kehittämisen tarpeet:

- palvelumuotoilu
- asiakassegmentointi
- palveluiden paketointi, palvelukuvaus, konkretisointi, tuotekortit
- markkinointi
- liiketoiminta- ja ansaintamallit
- Green Caren lisäarvon ja erityisyyden esiintuominen
- Green Care -kriteerien näkyminen palvelussa
- ostajatahot
- hinnoittelu
- palvelukokeilut
- turvallisuustestaus
- palautteen kerääminen
- toimintaympäristöjen kartoitus
- palvelut näkyviksi ostajalle

2.3 Verkostoitumisen ja yhteistyön tukeminen

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyspalvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Useimmat haastatelluista yrittäjistä toimivat yksin eli olivat ns. mikroyrityksiä, jolloin verkostoituminen ja yhteistyö olivat keskeisiä toiminnan edellytyksiä. Myös muidenkin yrittäjien kohdalla tämä teema koettiin tärkeänä toiminnan mahdollistajana ja etenkin palveluiden kehittämisen sekä toiminnan monipuolistamisen näkökulmasta. Verkostoitumisen aste vaihteli yritysten välillä, mutta yhdistävänä tekijänä kaikilla oli sen suuri merkitys yrittämisen perusedellytyksenä.

Lisäarvoa verkostoitumisesta

Lähtökohdallisesti kaikilla yrittäjillä oli verkostoja, mutta verkostojen laajuus, monipuolisuus ja niissä toimiminen vaihtelivat. Tähän vaikutti mm. aikaisempi työhistoria sekä yrittäjyyskokemus: pääsääntöisesti pitempään yrittäjänä toimineella oli jo laajemmat verkostot. Paikallisella tasolla verkostoja oli yleisemmin toisten yrittäjien kanssa, kunnan ja kolmannen sektorin kanssa. Parhaiten tunnettiin oman alan toimijoita lähiseudulta. Laajemmat, valtakunnalliset verkostot löytyivät usein oman työhistorian kautta, jos yrittäjä oli esimerkiksi aiemmin työskennellyt muualla Suomessa. Myös koulutuksien kautta oli syntynyt verkosto yhteistyötä laajemmin. Kansainvälinen yhteistyö oli osalle yrittäjistä vielä hyvin kaukainen asia, mutta oli myös yrittäjiä, joilla asiakkaat tulivat pääsääntöisesti muualta kuin Suomesta. Kansainvälistymisen mahdollistuminen koettiin hyvin potentiaalisena ja luontevana asiakaskunnan laajentamisessa, erityisesti nyt kun matkailu Lapissa on kovassa kasvussa. Toki tämä edellyttää monia steppejä yrittäjältä itseltään. Erityisesti palveluiden ja palveluprosessien selkeää, laadukasta avaamista ja markkinoitua potentiaalisille, oikein kohdennetuille asiakasryhmille.

Kokonaisuudessaan verkostoituminen ja yhteistyön kehittäminen koettiin hyvin merkittävänä ja yhtenä keskeisimpänä kehittämistarpeena. Tänä päivänä verkostoituminen mahdollistuu myös erilaisten digitaalisten ja teknologisten ratkaisujen avulla vielä helpommin ja nopeammin kansainvälisestikin. Toki tämä edellyttää yrittäjältä omaa aktiivisuutta hakeutua niihin verkostoihin, jotka palvelevat juuri hänen yritystään ja yrittäjyyttään, sekä valmiutta ja jatkuvaa itsensä kehittämistä, että osaa myös käyttää erilaisia teknologisia välineitä ja ratkaisuja.

Verkostoissa työskentelyn hyötyjä pohdittiin paljonkin. Yksin yrittäjänä toimiva tarvitsee vertaistukea ja erilaisten resurssien hyödyntämisessä voi toinen yrittäjä olla tukena, on sitten kyseessä yhteiset hankinnat, tila-asiat, yhteismarkkinointi tai vaikkapa toisiinsa sopivien palveluiden yhteensovittaminen. Yhteistyön käynnistäminen, kehittäminen tai monipuolistaminen maksajatahon suuntaan oli myös yhdistävä tekijä monella yrittäjällä. Miten tavoittaa maksajatahot siinä tapauksessa, kun maksaja on joku muu kuin asiakas itse, esimerkiksi kun kyse on sosiaali- tai terveysalan asiakkaasta, ja minkälaisia yhteistyö sopimuksia tarvitaan näissä tilanteissa. Paljon julkisuutta saanut maakunta- ja sote-uudistus koettiin tässä tilanteessa uutena mahdollisuutena ja siihen suhtauduttiin positiivisesti, mutta myös tilanteen yhteiskunnallista vellomista harmiteltiin.

Osalle yrittäjistä yhteistyön mahdollisuuksien kehittäminen oman alan muiden yrittäjien kanssa oli tärkeätä, joista esimerkkinä taide- ja kulttuuripuolen yrittäjäverkosto tai hevostoimijoiden yrittäjäverkosto. Näissä verkostoissa yhteinen kiinnostuksen kohde voi edesauttaa oman toiminnan kehittämistä monella tavalla, yhteistä markkinointia, vinkkejä palveluiden kehittämiseen ja koulutuksiin tai vaikka yhteisiä tapahtumia.

Tuki ja kannustus yhteistyöhön eri toimialojen välisten yrittäjien kesken oli myös tervetullutta. Mahdolliset uudenlaiset ansaintamallit ja vastuunjako mallit näissä tilanteissa koettiin kiinnostavina ja selvittämisen arvoisina asioina. Ansioiden laajentaminen ja yhteisten asiakkaiden tavoittaminen vois mahdollistua eri toimialoilla toimivien yritysten yhteistyössä. Myös työvoima resurssien monipuolisempi hyödyntäminen ja työvoiman saatavuuskin voi mahdollistua tätä kautta.

Työskentely Green Care -toimijoiden verkostossa niin alueellisesti kuin kansallisestikin vaihteli. Osa oli mukana kansallisella tasolla Green Care -verkostoissa lähinnä omien Green Care -koulutuksien myötä ja osa yrittäjistä oli aktiivisesti mukana alueellisessa Green Care -verkostossa. Lisäksi oli yrittäjiä, joille Green Care -toiminta ja sitä myötä Green Care -yrittäjyys kokonaisuudessaan oli vielä vierasta.

Pääkohdat

Verkostoitumisen ja yhteistyön tukemisen tarpeet:

- verkostoituminen alueellisesti, kansallisesti, kansainvälisesti
- verkostoituminen esim. kunnat, 3. sektori, Green Care -toimijat
- verkostoituminen ja yhteistyö oman alan yrittäjien kesken
- yhteistyö eri toimialojen välillä
- yhteistyö maksajatahon kanssa
- yrittäjien välisen yhteistyön hyödyt (mm. osaamisen hyödyntäminen, vertaistuki, työvoima, markkinointi, yrityskumppani, erilaiset ansaintamallit)



2.4 Osaamisen ja tiedon lisääminen

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Haastateltujen yrittäjien osaaminen eri toimialoistakin johtuen oli vaihtelevaa ja hyvin monitasoista. Oman alan osaaminen oli useimmin lähtökohtana yrittäjyydelle ja vahva kiinnostus luontolähtöisiin menetelmiin ja niiden tuottamaan hyvinvointiin. Myös tietous luonnon hyvinvointivaikutuksista, mahdolliset omakohtaiset, läheisten tai asiakkaiden positiiviset kokemukset kannustivat luontoon liittyvän osaamisen vahvistamiseen. Yrittäjyydessä oli usein oma luontolähtöinen arvomaailma vahvasti esillä. Siitä huolimatta Green Care -osaaminen ja tutkimuksellisen tiedon hyödyntäminen nousivat keskeisiksi kehittämistarpeiksi. Liiketoimintaan, tuotteistamiseen ja markkinointiin liittyvät asiat olivat myös selkeitä kehittämisen tarpeita.

Monenlaista ammatillista osaamista taustalla

Oman alan peruskoulutuksen lisäksi usealla yrittäjällä oli luontoon liittyvää osaamista sekä harrastusten että ammatillisten tutkintojen kautta. Haastateltavilla oli mm. erätaitoihin, seikkailukasvatukseen, luontomatkailuun ja eläinavusteiseen työskentelyyn liittyvää osaamista. Esimerkiksi usealla yrittäjällä oli omassa toimintaympäristössään eri eläimiä, ja näin eläimiin liittyvä osaaminen näkyi ja välittyi myös jokapäiväisessä työssä.

Esimerkiksi porojen kanssa työskennelleet voivat hyödyntää luonnossa toimimisen ja eläinten käsittelyn taitoja työssään.



Green Care -työskentelyyn kiinteästi liittyvää ohjausosaamista oli osalla haastateltavista oman peruskoulutuksen myötä. Spesifeihin asiakasryhmiin, kuten lapsiin, nuoriin tai vanhuksiin, liittyvää ohjausosaamista oli myös lähinnä sosiaali- ja terveysalalla toimivilla. Kielitaito-osaaminen ja kansainvälisyysosaaminen vaihteli hyvinkin paljon: toisille se oli haaste ja osalle arkipäivää omassa työssään. Lisäksi haastateltavien joukosta löytyi kehittämis- ja tutkimusosaamista. Kokonaisuudessaan huomion arvoista oli, että useimmilla haastateltavilla oli monenlaista osaamista, joka edesauttaa Green Care -yrittäjänä toimimista laaja-alaisemmin.

Green Care -osaaminen

Green Care -tietous oli vaihtelevaa: osa haastateltavista oli suorittanut valtakunnallisia Green Care -opintoja, kun taas oli yrittäjiä, joiden Green Care -tietous oli vielä hyvin niukkaa. Koulutusta Green Caren perusteista ja erilaisista luontolähtöisistä menetelmistä kaivattiin, ja yrittäjille jaettiin tietoa tapaamisten ja työpajojen yhteydessä mm. valtakunnallisesta Green Care -koulutuksesta ja sen sisällöistä ja toteutuksesta. Yrittäjät, joiden tietämys aiheesta oli vähäisempää, kaipasivat esimerkkejä Green Care -palveluista, toimijoista ja toiminnasta. Myös Green Care -palveluiden kriteereiden kirkastaminen sekä niiden mukaisten palveluiden tuotteistamiseen liittyvää tietoa kaivattiin. Yritystoimintaansa jo pidemmälle kehittäneet halusivat lisätietoa Green Care -palveluiden laatumerkkivaatimuksista. Tutkimuksellista tietoa luonnon hyvinvointivaikutuksista yleisesti ottaen oli, mutta tarkemmin eri menetelmien hyödyistä ja toimivista liiketoiminta tai palvelumalleista haluttiin tietoa. Teemaan liittyvä tutkimustoiminta alan kehittämisessä koettiin tärkeänä.

Liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen

Liiketoimintaosaaminen oli pitempään yrittäjänä toimineilla vahvasti hallussa. Yritystoiminnan alkuvaiheessa olevat kaipasivat tukea mm. liiketoimintasuunnitelman laadintaan sekä ihan yrityksen perustamiseen liittyviin asioihin. Näistä esimerkkeinä erilaiset taloudelliset ja ohjaukselliset tuen muodot yrityksen perustamisessa sekä erilaiset säädös- ja lupa-asiat, joita yritystoiminta eri asiakasryhmien kohdalla edellyttää. Näistä toivottiin helposti löydettävää koottua tietopakettia yrittäjyyden alkutaipaleelle.

Markkinointiosaaminen oli selkein kaikkia yrittäjiä yhdistävä tarve. Markkinoinnin monikanavaisuus, digitaaliset alustat ja some-markkinointi ovat tämän päivän yrittäjyydessä keskeisiä osaamisvaatimuksia. Sosiaalisessa mediassa toimiminen edellyttää aivan omanlaista markkinointiosaamista, ja tässä yrittäjillä voisi olla mahdollisuus käyttää esim. yhteistä markkinoinnin osaajaa. Monet yrittäjistä toimivat yksin, ja tehokas markkinointi voi jäädä muun toiminnan taustalle. Useat yrittäjät pohtivatkin yhteis-markkinoinnin mahdollisuuksia. Pääsääntöisesti kaikilla oli halu kehittää markkinointia joko alueellisesti, kansallisesti tai kansainvälisesti.

Ansaintamalleihin, palveluiden tuotteistamiseen ja hinnoitteluun kaivattiin myös lisää tietoa ja toimivia, hyviä esimerkkejä niistä. Yrittäjät pohtivat mm. muiden toimijoiden benchmarkingia hinnoittelun suunnittelun apuna ja tuotteistamisessa palveluiden testausta ns. testiasiakkailla. Haasteena hinnoittelussa koettiin sopivan hinnan määrittely, mitä asiakas tai asiakkaat ovat valmiita maksamaan saamastaan palvelusta. Yrittäjät halusivat tietoa myös käytänteistä, miten tieto palveluista välittyisi ostajataholle. Green Care -palveluiden tarjonta on vielä kansallisestikin suhteellisen vähäistä, joten hintavertailu on selkeä oma haasteensa. Palveluiden markkinoinnissa myös oikea hinnoittelu edesauttaa markkinointia ja asiakkaan valinta- ja ostopäätöstä.

Pääkohdat

Osaamisen ja tiedon lisääminen tarpeet:

- Green Caren perus- ja menetelmätieto
- Green Caren tutkimustieto
- Green Care -tutkimustoiminta
- liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen
- esimerkit liiketoiminta- ja palvelumalleista
- tiedon välittyminen ostajatahoille



Kuva: Sanni Orasmaa

Yrittäjätarina – Sannin tarina

Sanni Orasmaa, jazz-laulaja, pedagogi ja kirjailija

Oma yritys SoundByNature Oy keskittyy luontolähtöiseen esiintymisvalmennukseen®, yrityksen aputoiminimi Luontolaulu® innostaa asiakkaitaan yhdistämään luonnon ja äänen hyvinvointivaikutuksia niin harrastetoiminnassa, matkailussa kuin ohjauksellisessa toiminnassakin. Yrityksen ohella olen opettaja Taideyliopiston jazz-osastolla ja lehtori Münchenin musiikkikorkeakoulussa.

Olen tehnyt kansainvälisen uran jazzlaulaja ja pedagogina, toimin free lancerina New Yorkissa 2000–2007 ja viranhaltijana Suomessa 2007–2016. Olen laulanut pienestä pitäen ja jo viisi–kuusi vuotiaana myös opetin: ensimmäinen oppilaani oli isäni, jolle näytin pianon soitin aakkosia. Taiteellisen työni mukana onkin kulkenut pedagoginen kiinnostus ja opetustyö.

Ensimmäisen sivutoimisen yritykseni perustin 2011. Tällöin kyseessä oli toiminimi, jonka kautta laskutin esiintymiset ja muut keikkatyöt. Muutama vuosi sitten päädyimme puolisoni kanssa monen mutkan kautta ostamaan ison metsätilan Pohjois-Suomesta. Ajattelimme kokeilla, viipyä siellä kesäaikaan muutaman päivän, mutta jäimmekin yli kuukaudeksi. Opimme ottamaan ja antamaan aikaa, kuuntelemaan itseämme ja muita. Luontoympäristössä vuorovaikutusmekanismit kristallisoituivat ja konkretisoituivat, ja löysin useita yhteyksiä muusikon työni ja luonnossa liikkumisen välille.

Ajellessamme takaisin etelää kohti totesimme, että elämässä täytyy tehdä muutoksia. Irtisanouduin yliopiston lehtorin toimestani ja perustin yritykseni SoundByNature Oy:n. Pääsin mukaan korkea-asteen

Green Care -koulutuksen pilottiryhmään ja seuraavan puolentoista vuoden aikana perehdyin ekopsykologian ja -terapian maailmaan. Lähdin kehittämään luontolähtöistä esiintymisvalmennusta, jossa yhdistin rakkauteni luovaan äänenkäyttöön, improvisaatioon ja luontoon. Otin käyttöön virtuaalilasit tuoden luontoympäristön ohjaustyöhöni myös sisätiloissa. Asiakkaitani olivat yksityiset, yritykset ja laitokset. Korkea-asteen koulutus tarjosi kehitystyölleni ikään kuin pedagogisen tuen, jota vasten pystyin peilaamaan ideoitani ja havaintojani.

Tuntui, että ajatukseni konkretisoimiseksi jonkinlainen julkaisu oli tarpeen ja viime syksynä otin yhteyttä Metsäkustannukseen, jonka kustantamana julkaistiin keväällä ensimmäinen kirjani Luonnon aika – Rentouttavia hetkiä luonnossa. Kirja kiteyttää työtäni ja pohjaa Green Care -malliin.

Kirjaa kirjoittaessa syveni kiinnostukseni luonnon akustiikkaan ja äänen sekä luonnon yhteisiin hyvinvointivaikutuksiin. Lähdin kokoamaan olemassa olevia laulutraditioita ja omia kokemuksiani laulusta ja laulamisen pedagogiikasta, ja yhdessä niistä muodostui Luontolaulun menetelmä, jonka myötä yritykseni toiminta suuntautui yhä enemmän esiintymisvalmennuksesta ulos luontoon. Syntyi äänikävely, Forest Sound Walk, sekä kanoottilaulu, Singing Canoe, joissa molemmissa hyödynnetään luonnon akustiikkaa, turvallisesti koettua luontoympäristöä ja ääntä.

Tällä hetkellä yritykseni pääasiassa vie ryhmiä ulos tilauksesta ja järjestää luontolähtöisiä valmennuksia. Asiakaskunta on kansainvälinen painopisteen ollessa Suomessa. On vaatinut pitkäjänteisyyttä, uskoa ja kärsivällisyyttä kasvaa ja kehittyä omaan työhönsä. On ollut haastavaa kestää rönsyilyä ja keskeneräisyyttä, kun jokainen yksityiskohta on kehitettävä itse, valmista mallia kun yritykselleni ei ole löytynyt. Upeaa on ollut seurata asiakkaitani, jotka todella ovat saaneet kipinän luontoon ja laulamiseen. Lämmin palaute kannustaa jatkamaan ja rakentamaan yritystä eteenpäin.

Seuraavia askelia ovat ensi keväällä ilmestyvän Luontolaulu-kirjan kirjoittaminen suomeksi ja englanniksi sekä arktisten alueiden kulttuurisensitiivisen matkailun hankkeen kanssa toiminnan kehittäminen pohjoisimmassa Suomessa yhteistyössä Lapin yliopiston mukaan kutsumien kansainvälisten toimijoiden kanssa.

2.5 Palveluympäristöjen monipuolinen hyödyntäminen

Sanna Vinblad, agrologi, projektipäällikkö Arktiset, luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Yrityksen palveluympäristö on tärkeä osa asiakkaan palvelukokemusta, yrityksen imagoa ja yrittäjän työympäristöä. Ympäristö voi olla digitaalinen, fyysinen ja sosiaalinen, esimerkiksi sisä- ja ulkotilat, ympäristöt, reitit, sisustus, olosuhteet, verkkosivut sekä sosiaalinen kanssakäyminen.

Green Care -palveluiden kehittämisessä yrittäjien tarpeet painottuvat palveluympäristön analysointiin ja muokkaukseen, jotta ympäristö vastaisi paremmin asiakastarpeisiin, kuvastaisi yritystä ja olisi käytettävyydeltään optimaalinen. Välillä jokaisen yrittäjän tulisi tarkasteluttaa palveluympäristöään ulkopuolisen silmin, niin asiakkaiden kuin asiantuntijoiden katsantokannoista.

Yrittäjillä on tarpeita saada palveluille lisää luontoperustaisia palveluympäristöjä käyttöön, mutta suuria pääomia on mahdoton sitoa ympäristöjen omistamiseen. Tarvitaan siis uusia ratkaisuja palveluympäristöjen hankintaan ja soveltamiseen osaksi Green Care -palvelutoimintaa. Useat yrittäjät hyödyntävät palveluissaan niin sanottuja liitännäispalveluita, kuten majoitus- ja ravintola- ja kuljetuspalveluita. Näiden puuttuminen kuitenkin hidastaa palveluiden kehittymistä, joten erityisesti Green Care -palveluihin soveltuvia liitännäispalveluita toivotaan markkinoille lisää.

Yrityksillä on tarve edistää myös saavutettavuutta. Tarpeet kohdentuvat konkreettisesti palveluympäristön löytämiseen tai palveluiden löytämiseen markkinoilta. Kehittämistarpeita kohdistuu niin opasteisiin, aukioloaikoihin, palvelujärjestelmiin kuin myyntiin ja markkinointiin.

Ympäristön muokkaus ja analysointi

Palveluympäristö mahdollistaa yrityksen toiminnan, mutta se myös visuaalisesti kuvastaa yrityksen toimintaa, arvoja ja laatua. Yrittäjillä on tarve ymmärtää ja havainnoida omaa palveluympäristöä ja ymmärtää sen kertomaa viestiä sekä soveltuvuutta Green Care -palveluihin. Kaikki luontoympäristöt, maisemat, elementit, rakenteet, tarvikkeet, materiaalit tai olosuhteet eivät lisää automaattisesti asiakkaan hyvinvointia. Ympäristön luontoelementtien ja -arvojen monipuoliseen hyödyntämiseen yrittäjät tarvitsevat siis ammatillista näkemystä. Yrittäjän oman näkemyksen tukeksi kaivataan yrityskumppaneiden ja

ulkopuolisten asiantuntijoiden osaamista sekä popularisoitua tutkimustietoa. Ulkopuolista asiantuntijuutta on hyvä hyödyntää palveluympäristön analysoinnissa, sillä omaan toimintaan ”sokeutuu” helposti. Erityisesti uudet yrittäjät myös toivovat ulkopuolista näkemystä palveluiden sisältöön ja asiakkaiden tarpeisiin peilaten, eli tukea siihen, mikä tekee heidän palveluympäristöstä Green Care -ympäristön.

Palveluympäristön kehittämiseen tarvitaan esimerkkejä, ohjeita ja konkreettisia ratkaisumalleja

Palveluympäristölle asetetut lainsäädännön vaatimusten täyttäminen on yrittäjillä hallussa, mutta palveluiden kohdentuessa uusille tai useille toimialoille he toivovat palveluympäristöihin kohdentuvista lainsäädännön vaatimuksista selkeitä ohjeita. Ohjeita, konkreettisia malleja ja ratkaisuja kaivataan myös kestävien toimintatapojen käyttöönottamiseksi palveluympäristössä. Tärkeää on myös löytää keinoja kestävien valintojen ja ympäristövaikutusten näkyväksi tekemisessä asiakkaille ja sidosryhmille.

Turvallisuus ja esteettömyys tulee huomioida eläinten, työntekijöiden, asiakkaiden ja sidosryhmien näkökulmasta sekä sosiaalisissa että fyysisissä palveluympäristöissä. Näihin yrittäjät kaipaavat ratkaisuesimerkkejä muun muassa rakenteista, materiaalivalinnoista ja apuvälineistä. Yrittäjät hyötyvät myös asiakaspalautteista ja saavat niiden kautta näkyvillä mahdollisia eroja asiakasymmärryksen ja -kokemusten välillä. Palautteiden arvo on korvaamaton myös palveluympäristön kehittämisessä, yrittäjien avuksi voisi tuoda erilaisia ja erilaisille asiakasryhmille soveltuvia palautejärjestelmiä ja niiden analysointitapoja.

Ratkaisuvaihtoehtoja palveluympäristöjen hyödyntämiseen

Erityisesti aloittavat yrittäjät tarvitsevat uusia vaihtoehtoisia ratkaisuja palveluympäristöjen käyttöön ja hankintaan. Ympäristöihin sitoutuu paljon pääomaa ja käyttökuluja jotka voivat hidastaa yritystoiminnan käynnistämistä ja heijastua palveluhinnoitteluun. Valtion maiden ja rakenteiden hyödyntäminen on yksi vaihtoehto. Esimerkiksi Metsähallituksen monikäyttömetsät soveltuvat erinomaisesti Green Care -toimintaan, kunhan käytöstä on tehty toimijoiden välinen yhteistyö- tai käyttöoikeussopimus. Monien yhteisöllisten palveluympäristöjen, esimerkiksi kylätalojen, käyttöastetta voitaisi kasvattaa suuntaamalla tiloja useamman yrittäjän yhteiskäyttöön. Myös yhteispalveluiden tuottaminen on vaihtoehto palveluympäristöjen vaihtoehtoiseen käyttöön. Yrittäjät tarvitsevat näiden toteuttamiseksi malleja sopimuksista, ansainnan- ja vastuujaoista, sekä kokemuksia kannattavuudesta.

Metsähallituksen monikäyttömetsissä on valmiita rakenteita, joita voi sopimalla hyödyntää yritystoiminnassa.

Saavutettavuus

Lapin mikroyrityksistä useat sijaitsevat kaupunki- ja kuntakeskusten ulkopuolella, osin kauempana haja-asutusalueilla. Yrittäjät tarvitsevat asiakkaiden kuljetukseen erilaisia vaihtoehtoja uusia ratkaisuja – ilmoille on heitetty esimerkiksi kirjastoauton hyödyntäminen maaseudulla asiakaskuljetuksissa.

Opasteet, kyltit, parkkipaikat, reittioheistukset, rakennusten nimeäminen ynnä muita saavutettavuutta parantavia ratkaisuja on tarpeen jokaisen yrittäjän tarkastella. Kokemus siitä, että asiakkaana pääset palvelun pariin sujuvasti luo positiivisen lähtötilanteen palveluun saapumiselle niin asiakkaille kuin sidosryhmillekin. Palveluympäristön löytäminen ja ympäristössä liikkumisen helpottaminen on myös osa palveluiden esteettömyyttä ja turvallisuutta.

Yritykset tarvitsevat Green Care -markkinoinnin tehostamiseen ja oikeiden myyntikanavien valintaan tukea. Varaus- ja myyntijärjestelmien käyttöönotolla aukioloaikoja on mahdollista laajentaa. Digitaalisuus mahdollistaa myös lisähyötyä, niin palveluiden markkinoinnissa ja myynnissä kuin globaaleille markkinoille siirtymisessä. Digitaalisten ratkaisujen käyttöönotossa ja data-analytiikan hyödyntämisessä on hyvä tarjota yrittäjille tukea ja koulutusta.

Pääkohdat

Palveluympäristöjen monipuolisen hyödyntämisen tarpeet:

Ympäristön muokkaus

- Green Care -potentiaalın havaitseminen ja elementtien valinta
- lainsäädännön avaaminen, esteettömyys, turvallisuus ja kestävyys eri alojen palveluissa
- asiakaspalautteen hyödyntäminen

Uudet palveluympäristö ratkaisut ja vaihtoehdot:

- useammalle yritykselle vuokrattu paikka

- yhteisön yhteinen toimitila
- Yhteistyönä palveluntuottaminen
- Valtion maiden ja rakenteiden käyttö

Saavutettavuus:

- Etäisyyden hallinta / logistiikka
- Markkinoinnin tehostaminen
- Myyntikanavien valinta
- Opasteet, kyltit, ohjeistus
- Digitaalisuus

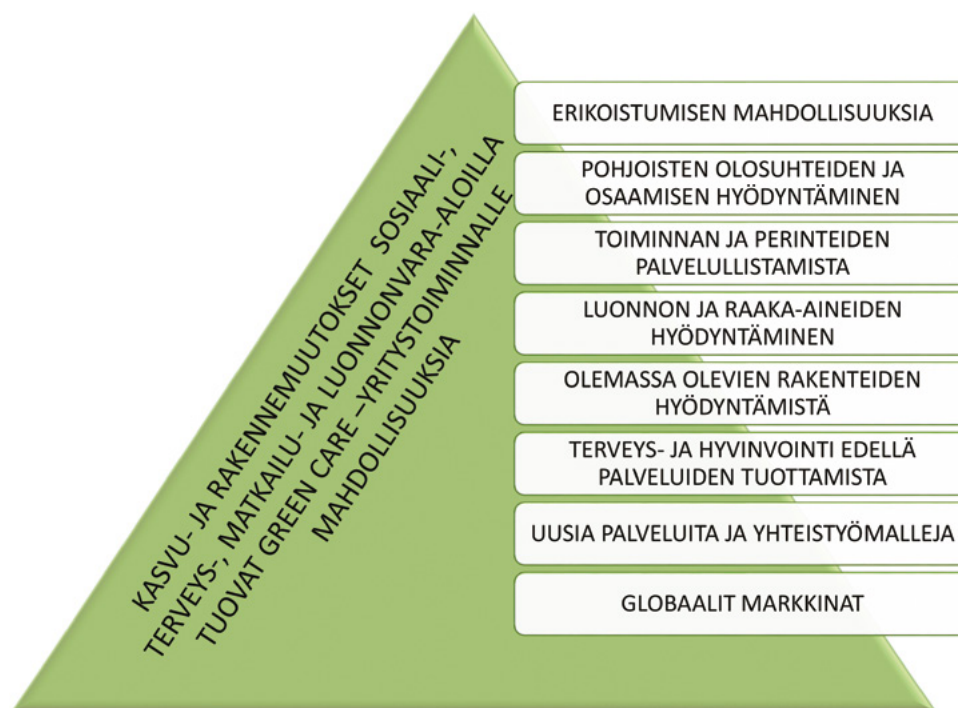
LÄHTEET

Metsä.fi. Luontomatkailun yritystoiminta valtion alueilla. Saatavilla 22.3.2019.

Osoitteessa <http://www.metsa.fi/luontomatkailuyrityksensuojelualueilla>

3. Lapin elinkeinorakenteiden muutosvaikutukset Green Care -yritystoiminnan suuntaamiseen

Sanna Vinblad, agrologi (AMK), projektipäällikkö Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu



Green Care -toimintaa voidaan yhdistää useisiin eri aloihin. Näistä keskeisimpiä ovat maatalous-, metsätalous-, matkailu-, kulttuuri-, taide-, sosiaali-, terveys- ja kasvatusalat. Maa- ja metsätalous ovat selkeitä rakennemuutosaloja, joissa uuden liiketoiminnan ja palveluiden kehittäminen on ajankohtaista. Biotalous on kasvussa, ja se mahdollistaa kysyntää ja tilaa uusille innovatiivisille palveluille ja tuotteille. Sosiaali- ja terveysaloilla on kasvava palvelutarve. Lisäksi sote-palveluissa uudistetaan palveluiden tuottamisen tapoja, mikä avaa mahdollisuuksia uudentalaiselle yhteistyölle. Matkailu on puolestaan pitkän aikavälin kasvuala, johon on tuotettava uusia palvelusisältöjä ja lisättävä ekologisten palveluiden määrää. Luovat alat ovat kasvussa: tilausta on liiketoiminnan lisäämiselle ja uusien liiketoimintamallien kehittämiseksi yritysten ja julkisten toimijoiden kumppanuuteen perustuvilla palveluilla. Toimijoiden tulee uusia yrittäjyyden mahdollisuuksia punnitessaan huomioida alojen kasvun ja muutosten kautta avautuvat Green Care -palvelutuotannon mahdollisuudet.

3.1 Sote- ja maakuntauudistus

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Sari Petäjä, th (YAMK), lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Lähivuosina tapahtuvaa paljon yhteiskunnallista keskustelua herättänyttä maakuntauudistusta tarvitaan, koska palvelujen laadussa ja saatavuudessa on eroja kuntien ja eri alueiden välillä. Väestön ikääntyessä ja palveluiden tarpeen kasvaessa myös palveluiden rahoittaminen edellyttää muutosta. Maakuntauudistuksella luodaan moderni ja kustannustehokas julkinen hallinto, joka palvelee kaikkia asiakkaita. Uudistuksella turvataan tärkeät palvelut ja sujuvoitetaan asiointia. Lisäksi kansalaisten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa paranevat. Maakuntauudistuksen tavoitteena on taata tasavertaiset palvelut kaikille kansalaisille, nykyaikaistaa palveluita, käyttää resursseja fiksummin, tarjota yhden luokun periaate yrityksille ja parantaa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuolto on tällä hetkellä vahvassa yhteiskunnallisessa muutoksessa ja 1.1.2020 alkaen Suomen hallituksen päätöksen mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kaikkien tehtävien ja palvelujen järjestämisestä vastaa 18 maakuntaa Suomessa. Maakunta vastaa siitä, että palvelut ovat yhteensovitettuja kokonaisuuksia ja ne toteutetaan väestön tarpeiden mukaan lähellä asiakkaita. Järjestämisvastuussa oleva maakunta huolehtii lisäksi siitä, että palveluntuottajat toimivat keskenään yhteistyössä siten, että asiakkaiden käytössä on yhteensovitettuja palveluja.

Palveluiden kriteerit tulevaisuuden sotessa

Tulevaisuudessa asiakas saa sosiaali- ja terveyskeskuksesta perustason terveysterveyst ja sosiaali-neuvontaa. Sote-keskusten palveluja ovat esimerkiksi terveysterveyst, terveystarkastukset, yleislääkärin vastaanotot, toiminta- ja työkyvyn arvioinnit, sosiaalihuollon ammattilaisen antama ohjaus ja neuvonta sekä tiettyjen erikoislääkärin vastaanotot. Asiakkaan näkökulmasta tämä integraatio tarkoittaa hänen tarpeidensa arvioimista kokonaisuutena ja tiedon sujuvampaa siirtymistä eri toimijoiden välillä asiakkaan palveluprosessissa. Näin asiakas saa mahdollisimman sujuvasti, oikea-aikaisesti ja helposti tarvitsemansa palvelut.

Pelkällä lainsäädännöllä ei saada toimivaa ja asiakaslähtöistä moniammatillista yhteistyötä kuntoon. Toimiva moniammatillinen yhteistyö edellyttää lainsäädännön tuntemuksen lisäksi hyvää palvelujärjestelmän tuntemista ja uusien ajattelu- ja toimintamallien kehittämistä sekä asiakkaan osallistamisen

SOTE- JA MAAKUNTA- UUDISTUS



Sote- ja maakuntauudistus on edelleen kesken.

hänen hoito- tai kuntoutusprosessiinsa. Uusista toimintamalleista esimerkkejä ovat luontolähtöiset hoito- ja kuntoutuspalvelut.

Tarvitaan myös yhä enemmän toimivaa palveluohjausta, ja se edellyttää asiakaslähtöistä ohjausta ja moniammatillista yhteistyötä. Moniammatillisella yhteistyöllä sosiaali- ja terveysalalla tarkoitetaan asiakaslähtöistä työskentelyä, jossa rakennetaan yhteinen käsitys asiakkaan tarpeista, tilanteesta, tarvittavista toimenpiteistä ja mahdollisten ongelmien ratkaisusta vuorovaikutuksessa asiakkaan ja eri ammattiryhmien kesken.

Hyvinvoinnin tarkastelu laaja-alaisesti ja monitieteisesti painottaa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön välttämättömyyttä sekä jatkuvaa vuoropuhelua kehittämisestä. Sote-yhteistyössä korostuvat moniammatillinen arviointi sekä laaja-alainen sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijuus.

Palveluiden tulee olla alueellisesti keskenään vertailukelpoisia. Maakunnan tulee tarjota sote-alan palveluita tuottaville yrityksille, kriteerit huomioiden, mahdollisuus palveluntuottajan listalle. Yrittäjän on täytettävä peruskriteerit kyseiselle listalle pääsemiseksi. Sosiaali- ja terveysalalla ammatillisuus on yksi pääkriteereistä; työskentely on laissa säädeltyä ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ammattioikeutta valvoo Valvira. Valvonnalla pystytään varmistamaan, ettei alalla voi työskennellä ilman asianmukaista ammatillista koulutusta.

Tuotettavan palvelun on vastattava erityisesti vaikuttavuudeltaan, kustannustehokkuudeltaan ja ammatillisuudeltaan sen erityisehtoihin, jotka ovat erilaisia esimerkiksi päihdekuntoutuksessa ja lastensuojelun palveluissa. Tulevaan sote-uudistukseen liittyy keskeisesti laki asiakkaan valinnanvapaudesta, joka on vielä tällä hetkellä käsittelyssä. Valinnanvapauslaki-esitys sisältää muun muassa asiakassuunnitelman sekä määrittelyn asiakkaan henkilökohtaisesta budjetista ja asiakassetelistä.

Näyttöön perustuva tutkittu tieto luonnon hyvinvointivaikutuksista lisääntyy koko ajan, ja myös luontolähtöisiä palveluita tuottavia yrityksiä on yhä enemmän. Luontolähtöisillä palveluilla on nyt hyvä mahdollisuus olla osa maakunnan palveluiden tarjontaa eri asiakasryhmille. Sote-alalla tapahtuva muutos haastaa ammattilaiset laadukkaampaan palvelunohjaukseen ja vahvaan tietämykseen palveluiden sisällöistä, menetelmistä ja toiminnan vaikuttavuudesta. Lisäksi myös asiakkaille tulisi tarjota enemmän tietoa palvelutarjonnan sisällöistä, jotta he pystyisivät valitsemaan itselleen sopivimmat palvelut. Tulevaisuudessa ammattilaiset tarvitsevat enemmän tietoa luontolähtöisistä palveluista, jotta niitä voidaan integroida palveluiden tarjontaan ja hyödyntää erilaisten asiakkaiden hoito- ja kuntoutusprosesseissa.

Pääministeri Juha Sipilä pyysi hallituksen eroa 8.3.2019 tasavallan presidentiltä. Hallituksen eronpyynnön vuoksi maakunta- ja sote-uudistuksen jatkovalmisteluun ei ole edellytyksiä tällä hallituskaudella. Työ suunnataan valmistelun päättämiseen, tehdyn työn dokumentointiin ja uudistuksen hallittuun alasaan. Artikkelissa olevat asiat on kirjoitettu siten, kun ne olivat ennen tätä päätöstä. Todennäköisesti näiden artikkelissa olevien asioiden käsittelyä jatketaan seuraavan hallituskauden aikana.

LÄHTEET

Alueuudistus 2019. Viitattu 07.01.2019. <https://alueuudistus.fi/mika-on-maakuntauudistus>

Alueuudistus 2019. Viitattu 07.01.2019. <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus>

Sandström, S., Keiski-Turunen, A., Hassila, L., Aunola, E., Alahuhta, M. 2018. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kuvaamana. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 44. Viitattu 07.01.2019. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/152021/ePooki%2044_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vieraskynä - Maakuntien toimintaympäristöt ovat muutoksen alla

Mervi Nikander, strategiapäällikkö, Lapin liitto

Maakuntia haastaa voimakkaasti muun muassa väestön väheneminen, ikääntyminen sekä työn muutos. Globalisaatio on jo pitkään haastanut toimialojen kehittymistä mutta nyt on jo merkkejä siitäkin, että se tuo myös runsaasti mahdollisuuksia.

Lapin maakunta elää luonnosta. Luonto on elinkeinojemme pohja. Teollisuuden, muun muassa kaivosteollisuuden, ja matkailun kautta maakunnan elinkeinojen liikevaihdon kehitys on ollut voimakkaasti kasvavaa. Lapin luonto tuntuu myös olevan se liima, joka sitoo asukkaat tähän monimuotoiseen Lapin maakuntaan.

Luonto hoitaa meitä moniaistillisesti. Luonto tarjoaa ympäristön, jossa liikkua, palautua ja hoitaa itseään. Lapissa meillä on mitatusti maailman puhtain ilma, meillä on tilaa ja avaruutta koskemattomassa luonnossa, ja ennen kaikkea lappilainen elämäntapa on aina ammentanut voimaa luonnosta. Green Carea on meilläkin kehitetty jo pitkään ja vihdoin näyttää, että olemme antaneet sille mahdollisuuden. Kiitos kuuluu tietenkin uranuurtajille, jotka ovat antaneet nähtäviksemme hienoja esimerkkejä luonnon hoitavuudesta niin eläinten kuin kasvien tai metsän avustuksella.

3.2 Matkailun kasvu Lapissa

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Sari Petäjä, th (YAMK), Tulevaisuuden terveysterveyst, Lapin ammattikorkeakoulu

Johdanto

Hiljaisen sesongin tuotteistaminen, tarinallistaminen ja sen markkinointi sekä oikeiden kohderyhmien löytäminen ja lentoyhteyksien monipuolistaminen ovat tekijöitä, joilla Lapin matkailu saadaan vielä huikeampaan kasvuun. Lapin matkailun tulevaisuudessa on tarkasteltu kahta vaihtoehtoa eli niin sanottua Islannin mallia tai pitkän aikavälin trendiä. Mikäli matkailu noudattaisi Islannin viimeisen kymmenen vuoden kehitystä tai Lapin 2016 vuoden kasvua, meillä olisi kymmenen vuoden päästä kymmenen miljoonaa rekisteröityä yöpymistä vuodessa. Tämä tarkoittaisi 3,6 miljardin euron matkailukysyntää ja 23 000:ta työpaikkaa. Esimerkiksi vuonna 2016 kirjattiin 2,7 miljoonaa yöpymistä, matkailukysynnäksi vajaa miljardi. Mikäli kasvu noudattelisi pitkän aikavälin trendiä, vuonna 2026 olisi noin neljä ja puoli miljoonaa yöpymistä ja 1,7 miljardin edestä tuloja sekä reilu 10 000 työpaikkaa.

Lapin matkailustrategia ohjaa maakunnan matkailun kehittämistä määrittämällä kehittämisen lähtökohdat ja painopistealueet. Tavoitteena on edistää Lapin matkailuelinkeinon kilpailukykyä ja kasvua, tukea matkailukeskusten ja -alueiden kehittämistyötä sekä lisätä matkailun kehittämiseen kohdennetun julkisen tuen vaikuttavuutta.

Luontolähtöisten matkailupalveluiden mahdollisuudet ja haasteet

Matkailun sesonkiaika Lapissa talvella ajoittuu marraskuun puolivälistä maaliskuulle. Haasteena talvisesonkiaikana on, että palveluiden tarjoajia on vähemmän kuin mitä on kysyntää. Vastaavasti muulle ajalle tarvitaan lisää asiakkaita ympärivuotisen toiminnan mahdollistamiseksi erilaisissa matkailupalveluissa. Talvisesongin haaste on myös kotimaisen työvoiman saanti, ja yritykset joutuvat myös kilpailemaan työmarkkinoilla vetovoimaisuudellaan, mikä tuo omat lisähaasteensa kausityöhön.

Lapin luonto, sen ainutlaatuisuus, puhtaus ja läheisyys ovat kaikkien saavutettavissa, joskaan sitä ei ole vielä täysin osattu hyödyntää matkailussa. Erityisesti kansainväliset matkailijat arvostavat ympäristöystävällisyyttä, ammatillisuutta ja paikallisuutta. Asiakkaat haluavat enemmän kosketusta paikalliseen kulttuuriin ja lappilaiseen elämään. He toivovat enemmän esimerkiksi poro- ja husky-ajeluista, valokuvausta, saamelaisuutta, paikallista kulttuuria sekä aitoa läsnä olevaa kohtaamista, jota tarjoaa paikallinen lappilainen opas. Esteettömille luontomatkaileville on myös selkeä tarve, ja siihen olisi myös hyvä vastata Lapissa.



Green Care -yrittäjyys -hankkeen toimijat esittelivät Matkailuparlamentissa luontolähtöisten palveluiden mahdollisuuksista ympärivuotiseen palvelutarjontaan

Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa



Tätä kohdetta on tuettu Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmasta 2014-2020

Tavoitteet:

löytää Lapin alueen Green Care -toimintaan liittyvät kehittämistarpeet ja kehittämisen mahdollistavat tekijät aktiivoida kehittämisestä kiinnostuneet mukaan Green Care -kehitystyöhön synnyttää uusia yrittämisen mahdollisuuksia, kehittämissuunnitelmia ja toimenpiteitä ja tukea hyvinvointi-, matkailu- ja metsätalous- ja luonnon yrittämisestä kiinnostu

Toteuttajat:

Lapin ammattikorkeakoulu
Mukana hankkeen työryhmä



ekä maa-
ille ja

Asiakkaiden arvomaailmassa valintojen taustalla näkyy yhä enemmän kestävä kehitys. Erityisesti nuoret asiakasryhmänä tiedostavat ympäristöystävällisyyden ja aitouden merkityksen. Perusmatkailuun kuuluu rauhoittuminen, mutta varsinainen myyntivaltti se ei kuitenkaan ole. Trendit tulevat hieman viiveellä. Matkailu alkaa olla kuitenkin kypsempi hyvinvoinnin ja terveyden tuottamiseen.

Turvallisuus on Lapin matkailun tärkeimpiä kulmakiviä. Erityisesti matkailun nopea kasvu tuo haasteita myös turvallisuudelle ja ammattitaitoiselle henkilöstölle. Suuret matkailijamäärät lisäävät riskipintaa palveluprosesseissa, joten turvallisuus tulee huomioida kaikilla tasoilla ja kaikissa vaiheissa. Lapissa on kehitetty ja kehitetään edelleen matkailun turvallisuutta laaja-alaisesti useiden eri hankkeiden avulla. Niistä on muotoutunut lappilainen toimintamalli, joka on sovellettavissa kansallisesti, ja se on herättänyt kiinnostusta myös kansainvälisesti. Luontolähtöisessä matkailussa turvallisuus on erityisen tärkeää.

Matkailussa asiakkaan tulee saada luotettavaa palvelua ja tarjottavien palveluiden tulee olla laadukkaita. Palvelutuotteen sisältö tulee suunnitella ja toteuttaa laadukkaasti alusta loppuun saakka. Tietyille asiakasryhmille laatumerkit toimivat valinnan perusteena, joten yrityksen samaa kansainvälisesti vertailukelpoinen merkki tai status voi kasvattaa yrityksen asiakasmäärää.

Matkailun markkinointi on muuttunut digitaalisemmaksi ja hyvin monikanavaiseksi. Kohdennetussa markkinoinnissa on tärkeää hyödyntää tutkimuksellista tietoa, jotta viesti tavoittaa oikeat asiakasryhmät. Sosiaalinen media on merkittävä markkinointikanava, ja sitä kautta tavoitetaan hyvin profiloituneet matkailijaryhmät, esimerkiksi maastopyöräilijät tai patikoijat. Yrittäjän on tärkeää muistaa some-mark-

kinoinnin voima, sillä matkailija luottaa vahvasti toiseen matkailijaan ja hänen kokemuksiinsa kohteesta. Matkailun asiantuntijoiden mukaan yrityksessä on hyvä olla markkinointistrategia ja yritysten kannattaa resursoida jatkuvaa osaamistaan some- ja digimyyntiin. Yrittäjän aika ja osaaminen ei välttämättä riitä markkinointiin, jolloin yrityksen oman tai yrittäjien yhteisen markkinointi- ja some-osaajan palkkaaminen on kannattavaa.

Markkinointiin voisi punoa tutkimuksellista tietoa luonnon, metsän ja puhtaan ilman merkityksestä ja niiden hyvinvointivaikutuksista. Matkailija kaipaa aidon suomalaisen läsnäolon ja luontevan esittelyn suomalaisesta luontosuhteesta. Miten sanoitamme ja markkinoimme suomalaista luontosuhdetta, luonnon parantavaa voimaa ja sen vaikutusta hyvinvointiin ja onnellisuuteen? Meillä on avain siihen — Lapin luonto.

Pääkohdat

Lapin matkailun huikkea kasvu – haasteet ja mahdollisuudet luontolähtöisiin palveluihin

- ohjelma- ja majoituspalveluiden lisäämisen tarve talviesonkiin
- uusia tuotteita kesämatkailuun
- työvoiman saatavuus kausityöhön
- digitaalisen markkinoinnin haltuunotto yrittäjillä
- sosiaalisen median voiman tiedostaminen
- sosiaalinen media -osaamisen ja -käytön välttämättömyys
- turvallisuuden huomioiminen
- laadukkaat palveluprosessit
- ympäristöystävällisyys, kestävä kehitys, vahva ammatillisuus
- paikallinen kulttuuri ja aito lappilaisuus
- suomalainen luontosuhde, aitous, läsnäolo, hyvinvointi, onnellisuus

LÄHTEET

House of Lapland 2019. Viitattu 08.03.2019. <https://www.lapland.fi/fi/business/lapin-matkailu-kasvaa-vakaasti/>

Kärkkäinen, S. 2018. VisitRovaniemi. Toimitusjohtajan haastattelu 15.08.2018.

Lapin liitto 2019. Viitattu 08.03.2019. http://www.lappi.fi/lapinliitto/fi/lapin_kehittaminen/strategiat/lapin_matkailustrategia

LUC 2019. Viitattu 08.03.2019. <http://matkailu.luc.fi/Hankkeet/Turvallisuus/fi/Projektit>

Posio, R. 2018. Visit Arctic Europe II. Hankejohtajan haastattelu 17.08.2018.

3.3 Maaseudun muutokset

Sanna Vinblad, agrobiologi, projektipäällikkö, Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Etäisyydet, muuttoliike, tuotantokustannukset ja säädökset haastavat maatalouden toimintaa ja kannattavuutta. Maaseudulla ja maataloilla on tarvetta uusille toiminnoille ja lisätulojen mahdollisuuksille, jossa Green Care -toiminnalla on potentiaalia. Muualla Euroopassa Green Care -toiminta perustuu paljolti maatalojen toimintaan, joita tulisi myös Suomessa kehittää entistä enemmän.

Maatilat vähenevät ja tuotanto keskittyy

Yli 90 % Suomen pinta-alasta on maaseutua. Lapin 21 kunnasta suurin osa kuuluu harvaanasuttuun maaseutuun. Etelä-Lapista löytyy suurimmat tilamäärät, viljelypinta-alat ja kotieläinmäärät ja pohjoiseen mentäessä tilojen lukumäärä vähenee ja keskimääräinen peltopinta-ala pienenee. Lapin vahvaa maatalousaluetta on Simo Tornio, Keminmaa, Tervola ja Yli-Tornio alue, kaikkialla Lapissa on kuitenkin hyvin toimeentulevia maatiloja.

Maataloudella on edelleen vahva merkitys niin paikallisen elintarviketuotannon kuin infrastruktuurin ja palveluverkoston osalta. Maatalouden rakennekehitys tarkoittaa kuitenkin tilamäärien vähenemistä ja tuotannon keskittymistä yhä suurempiin yksiköihin. Ikärakenteessa näkyy nuorten viljelijöiden vähentyminen Lapissa. Pelkkä ikäpoistuma vähentää tilojen lukumäärän lähivuosina noin kahteen kolmasosaan nykyisestä. 2000-luvulla tuottajahintojen suhde tuotantopanosten hintoihin on laskenut, joka tarkoittaa kannattavuudelle haasteita.

Lapin alueella on pääosin maito-, lihanauta-, poro- ja lammastiloja sekä jonkin verran on erikoiskasvi-tuotantoa harjoittavia tiloja. Tilat ovat usein perinteisesti monialaisia eli toimeentuloa saadaan monesta lähteestä. Maaseudulla on myös paljon matkailuyrityksiä, rekikoiratarhoja, porotiloja ja hevostalleja ja on selvää, että matkailun kasvun hyödyttää myös maaseutua.

Maaseutu on hyvä toimintaympäristö monille pienyrityksille. Alkutuotannon ja matkailun lisäksi elintarviketaloustus, energiapalveluiden tuottaminen, hoivapalvelut, koneurakointi ja vähittäisliiketoiminta tukevat yhdessä maaseudun elinvoimaisuutta. Maaseudulla asuminen kiinnostaa ja kuluttajat arvostavat yhä enemmän maaseudun palveluja. Maataloilla on hyvät edellytykset hyödyntää olemassa olevia toimintaympäristöjä hyvinvointi- ja hoivapalveluiden tuottamiseen. Maaseudun palveluomavaraisuus on tavoittelemisen arvoista.

Hyvinvointi- ja hoivapalvelut ovat kasvava mahdollisuus maaseudun yrittäjyydessä

Kun maatilan toimintoja ja maaseutuympäristöjä hyödynnetään tietoisesti ja tavoitteellisesti terveyttä ja hyvinvointia edistävien palvelujen tuottamisessa tarkoitetaan hoivamaataloudesta ja Green Care -palveluista. Näitä palveluita voidaan tuottaa ennaltaehkäisyyn ja virkistymisen näkökulmista, eli LuontoVoiman palveluina, kuin sosiaali- ja terveyspalveluiden lähtökohdista, eli LuontoHoivan palveluina.

Tällä hetkellä Suomessa on noin 300 hoivapalveluita päätoimisesti tarjoavaa niin sanottua Green Care -maatilaa, Lapissa näitä on vielä melko vähän. Hyvinvointi- ja hoivapalveluyritysten liikevaihdon näkymien ollessa positiiviset ja kuluttajien kiinnostuksen liittyessä entistä enemmän omaan terveyteen, luontoon ja ekologisuuteen on maatilojen Green Care -palveluilla mahdollisuuksia kehittyä myös Lapissa. Kylien väestön ikääntyessä ja paluumuuttajien lisääntyessä lähipalveluita tullaan tarvitsemaan entistä enemmän. Lapin maatilojen Green Care -palveluiden potentiaalisina asiakkaina ovat alueen asukkaiden lisäksi myös matkailijat. Maatilantyöt ja ympäristöt tarjoavat monelle eri asiakasryhmälle sopivaa toimintaa. Maatiloilla on mahdollista järjestää esimerkiksi työtoimintaa, päiväpalveluita tai vaikka leirikoulutoimintaa. Lisäarvoa toiminnalle tuovat luontoympäristön ja eläinten terapeuttiset elementit. Usein työn merkitys ja tarpeellisuus lisäävät toiminnan mielekkyyttä.

Green Care -palveluihin soveltuvat maatilojen valmiit resurssit hyvin hyödynnettäväksi. Rakennuksiin voi joutua tekemään esteettömyyden osalta muutoksia ja lisäämään ryhmien sosiaalituloja, mutta uusia



Kuva: Maaseutuverkosto, Heli Sorjonen

rakennuksia, koneita tai laitteita ei välttämättä tarvitse hankkia. Kylätalojen ja muiden vajaakäytöllä olevien rakennusten potentiaali yhteisinä useamman yrityksen toimitiloina voisivat palvella koko kylää.

Maatiloilla on myös paljon osaamista hyödynnettäväksi. Esimerkiksi tilojen omistajilta voi löytyä paljon ammattiosaamista maatalousalan lisäksi, kuten kasvatus-, hoito-, tai sosiaalialan koulutus. Lisäosaamista on mahdollista saada myös toimija- tai yritysyhteistyön kautta. Esimerkiksi agrologi voi olla tilasta vastuussa ja ohjata maatilan töitä, kun asiakkaiden ohjaamisesta on päävastuussa sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ohjaaja.

Maatilallisten voimavarat ovat kiinnittyneet päätuotantoon ja tiiviin päivärytmin lomasta voi olla haastavaa löytää aikaa uusien palveluiden kehittämiseen. Myös eri toimialojen lupakäytänteet ja asiakkuuksien löytäminen on arveluttanut lappilaisten maatilallisten Green Care -palveluiden kehittämisessä. Kysynnän osoittamisen kautta myös tilallisten rohkeus palvelutarjontaan voi lisääntyä ja toisaalta tarjonnan lisäämisellä on vaikutusta kysyntään. Lapissa kaivataan palveluiden kehittämisen tueksi esimerkkejä ja malleja toimivista ansaintamalleista ja niin sanotuista Green Care -maatiloista. Yrittäjät kaipaavat myös tukea osaamisen ja palveluiden tarjoamiseen, jotta kunnat ja muut palveluostajat löytäisivät helpommin maatilallisten palvelutuotannon mahdollisuudet. Uusille palveluille on mahdollisuuksia, sillä yrittäjät eivät pidä pelkästään tilojen tuotannon jatkuvaa kasvattamista ja voiton maksimointia tavoittelemisen arvoisena asiana. Tärkeää yrittäjille on taloudellinen kestävyys ja mielekäs toiminta.

Maaseudun uudet palvelut, kuten Green Care -palvelut ovat merkityksellisiä palvelun käyttäjän kokemien hyötyjen lisäksi myös koko alueelle. Palvelut tukevat ja monipuolistavat maatilojen ja maaseudun taloutta ja rikastuttavat myös maaseudun sosiaalista pääomaa. Palvelutarjonnan lisääntyminen mahdollistaa osaltaan asumista maaseudulla ja vahvistaa kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta.

LÄHTEET:

Pylkkänen P. & Skyttä T. 2016. Tienviittoja hoivamaatilatoimintaan. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Grano Oy. Viitattu 20.4.2019 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123467/URNISBN9789515885845.pdf?sequence=1>

Lapin ELY-keskus 2015. Lapin alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014-2020. Viitattu 20.4.2019 <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/8763299/Lapin+alueellinen+maaseudun+kehitt%C3%A4misstrategia+2014-2020+liitteet+p%C3%A4ivitetty.pdf/34123511-0c1b-4b26-9780-477bd8b9df31>

ProAgria. Hyvinvointi. Viitattu 24.4.2019 <https://www.proagria.fi/toimialat/hyvinvointi>

Kuha, R., Hallikainen, V. & Hannukkala, A. 2018. Aito arkinen maatalous Lapin maatalouden nykytilanteen ja tulevaisuuden analysointia. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 12/2018. Viitattu 24.4.2019 http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/541549/luke-luobio_12_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vieraskynä - Maatalouden muutokset ja haasteet Lapissa

Kaija Kinnunen, toiminnanjohtaja, MTK-Lappi

Lapin maatalouden ydin on kotieläintuotanto. Maito on tuotteista tärkein, koska peltomme soveltuvat parhaiten nurmen tuotantoon. Nurmen lisäksi pelloillamme tuotetaan lähinnä vain perunaa, sillä kasvukauden pituus ei riitä leipäviljan tuotantoon.

Lapissa, niin kuin koko Suomessa, maatalouden murros alkoi EU:hun liittymisestä kaksi vuosikymmentä sitten. Tilalukumäärä on puolittunut aina kymmenessä vuodessa, ja pudotus näyttäisi jopa nopeutuneen viime aikoina. Vuoden 1994 lopussa Lapissa oli yli 1 300 maitotilaa, nyt alle 300.

Vaikka tilojen lukumäärä on lähes romahtanut, ei samaa ole tapahtunut tuotannon määrälle, joka pysyttelee edelleen noin sadassa miljoonassa litrassa vuosittain. Tämä tuotantorakenteen muutos haastaa maatalouden palvelurakennetta. Kuinka taataan esimerkiksi toimivat eläinlääkäri- ja huoltopalvelut jäljellä oleville tiloille niin, etteivät kustannukset nouse kohtuuttomiksi? Monissa asioissa digitalisaatio auttaa, mutta kaikkia palveluita ei sen kautta voida hoitaa.

Maaseudun autioituminen haastaa myös infrastruktuurin ylläpidon. Tiestön kunto rapistuu, eikä tietoliikenneyhteyksiä ole vieläkään rakennettu kattavasti kaikkien saataville. Uuden yritystoiminnan synty maaseutualueille vaikeutuu, ja paljon puhuttu maallemuuton lisääntyminen ei ulotu Lappiin.

Maatalouden ja muunkin maaseudulla tapahtuvan yrittämisen kehittyminen edellyttää koulutuksen kehittämistä ja tarjonnan säilymistä kohtuullisella etäisyydellä ihmisistä. Jos maatalousammatteihin opiskeluun täytyy lähteä oman maakunnan ulkopuolelle, lisääntyy riski siihen, ettei valmistunut ammattilainen enää palaakaan kotiseudulleen työn ääreen. Maataloudessakin on jo nyt työvoimapula, jota joudutaan paikkaamaan Euroopan ulkopuolelta tulevalle työvoimalla.

3.4 Monimuotoiset ja monialaiset metsät

Sanna Vinblad, agrologi, projektipäällikkö, Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Metsät peittävät yli 70 prosenttia Suomen maapinta-alasta. Suomi on suhteellisesti Euroopan metsäisin maa. Puuntuotantoon soveltuvaa metsämaata on 20,3 miljoonaa hehtaaria.

Metsäala nähdään nykyään pelkkää puuntuotantoa laajemmin. Muutokset näkyvät perinteistä metsäteollisuutta monipuolistavien tuotteiden, palveluiden ja innovaatioiden lisääntymisenä. Metsien monimuotoisuuden turvaaminen ja hiilensidonta sekä metsäbiotalous ovat vahvasti esillä. Metsien monikäyttö on ollut kasvussa jo useampia vuosia. Nykyään myös metsien terveys- ja hyvinvointivaikutukset on otettu osaksi metsien monikäyttöä, lisäksi on tunnistettu monimuotoisuuden merkitys hyvinvointiin. Hyvinvoinnin tuottaminen metsissä ja metsistä näkyy esimerkiksi metsien virkistyskäytön lisääntymisenä, luontovalokuvauksen suosiona, kansallispuistojen kävijämäärissä, metsästrategioissa, uusien hyvinvointia tuottavien metsävusteisten -menetelmien ja -palveluiden lisääntymisenä.

Monimuotoiset metsät mahdollistavat hyvinvointia

Metsien hoidon ja käytön perusta on metsien monimuotoisuus. Se on myös hyvinvoinnin perusta. Metsien monimuotoisuutta turvataan ja sen köyhtymistä hidastetaan poliittisin ohjauksin, kestäväillä metsänhoitosuunnitelmillä ja toimintatavoilla sekä suojeluohjelmilla. Kaikkiaan metsäpinta-alasta 13 prosenttia on suojeltuja ja rajoitetussa metsätalouskäytössä ja yhdeksän prosenttia metsistä on kokonaan hakkuiden ulkopuolella.

Luonnon monimuotoisuus on välttämätöntä ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle. Kosketus luontoon altistaa monimuotoiselle mikrobikannalle, joka puolestaan vahvistaa vastustuskykyä autoimmuunisaikarauksille, kuten allergioille ja joillekin syöville. Tutkimukset viittaavat siihen, että luonnon monimuotoisuuden vähenemisellä ja allergioiden lisääntymisellä on suora yhteys. Lisäämällä luontoaltistusta ja säilyttämällä monimuotoista metsää edistetään niin metsätaloutta kuin yksilöiden ja yhteiskunnan hyvinvointia. Suomen yli 630 000 yksityismetsänomistajalla ja eri toimialojen yrittäjillä on mahdollisuus luoda palveluita ja tuotteita luontoaltistuksen toteutumiseksi ja luonnon arvostuksen lisäämiseksi. Myös Green Care ja ekosysteemipalveluiden tuotteistamiselle on paikkansa hyvinvoivan metsän ja ihmisten yhdistäjinä.

Metsät kasvavat hyvin puuta, noin 106 miljoonaa kuutiometriä vuosittain. Hakkuiden ja luonnollisen pois-

tuman jälkeen noin 20 prosenttia vuotuisesta kasvusta jää lisäämään puustopääoma. Kasvuun vaikuttavat puuvaranto, nuorten metsien osuus, metsänhoito ja -parannus. Lisäksi ilmastonmuutos voi kiihdyttää myös metsien kasvua erityisesti pohjoisessa ja suometsissä, samalla on hallittava kuitenkin sen riskit metsien terveydelle. Kasvun lisääntyminen kasvattaa hakkuupotentiaalia ja lisää myös metsien monikäytön mahdollisuuksia.

Metsien monikäyttö ja elinkeinojen yhteensovittaminen

Suomen metsiin mahtuu useita eri elinkeinoja ja metsänkäyttömuotoja, kuten metsäbiomassojen hyödyntäminen, luonnontuotteet, luontomatkailu, porotalous, virkistyskäyttö sekä puuntuotanto. Samassa metsässä toimivat elinkeinot voivat tuottaa parhaassa tapauksessa hyötyä toisilleen. Paikallistaloudelle ja -yhteisölle on tärkeää, että eri elinkeinot voivat toimia samalla alueella yhteisten näkemysten mukaan. Elinkeinojen yhteensovittamista edestään esimerkiksi poliittisilla ohjauskeinoilla, maankäyttö- ja luonnonvarasuunnitella, sopimuksilla ja yhteistyö toiminnalla. Esimerkiksi valtionmetsiä hallinnoiva Metsähallitus suunnittelee luonnonvarojen käyttöä paliskuntien, matkailuyrittäjien ja muiden metsien käyttäjien kanssa.

Elinkeinojen toimintaan ja metsänkäyttömuotoihin vaikuttavat myös muuttuvat metsänomistajarakenteet. Lähes 14 prosenttia suomalaisista omistaa metsää, yksityisten omistuksessa on kaikkiaan noin 60 prosenttia metsämaasta. Valtion metsiä on viidennes, teollisuuden hallussa on noin 10 prosenttia ja loput viisi prosenttia on muiden, kuten seurakunnan ja eri yhteisöjen omistuksessa. Suomalaiset ikäänntyvät ja kaupungistuvat, joten sama näkyy metsänomistajissa ja muuttaa siten omistajakuntaa. Tämä tarkoittaa erilaisia arvojen ja tavoitteita kuin ennen. Taloudellisten hakkuiden lisäksi moni- ja virkistyskäyttö voi kasvattaa suosiotaan.

Metsät tarjoavat hyvinvointia myös kaikille suomalaisille. Noin puolet ulkoilukerroista kohdentuvat metsäalueisiin ja yli puolet työikäisistä käy marjastamassa ja 40 prosenttia sienestämässä. Maankäytössä ja metsien käsittelyssä huomioidaan virkistyskäytön tarpeet. Metsälaki ei määrää niistä erikseen, mutta mahdollistaa metsien käsittelyn virkistyskäyttöön soveltuviksi. Yksityismetsien metsänhoito-ohjeissa ja suosituksissa ohjeistetaan maiseman ja virkistyskäytön huomioimiseen. 95 prosenttia metsistä on sertifioitu PEFC-järjestelmän mukaan, joka asettaa muun muassa vaatimuksia metsien virkistyskäytölle. MTK on esittänyt myös virkistysarvokaupan mahdollisuutta, jonka mukaan kunta, virkistysalueyhdistys ja valtio voisivat ostaa maanomistajalta määrääjäksi tietyltä alueelta virkistysarvoja. Näin voitaisi edistää esimerkiksi seniorikansalaisten virkistäytymiseen tarkoitettuja alueita.

Ihmisten luontosuhde on muuttumassa ja aikaisempaa tärkeämmiksi ovat nousseet metsien muut kuin puuntuotannolliset arvot. Suomen monipuolinen metsäluonto ja sen vaikutukset hyvinvointiin ja terveyteen tarjoavat upean palveluympäristön, menetelmiä ja toiminnankohteita. Terveys- ja hyvinvointivaikutukset voidaan hyödyntää tavoitteellisesti usean eri toimialan palveluissa.



Esteettömät reitit mahdollistavat monimuotoisten luontoympäristöjen saavutettavuuden.

Kuva: Nadine Closset

Esimerkiksi luonnontuoteala hyötyy metsien varannoista ja hyvinvointia tuottavista vaikutuksista. Perinteisten luonnontuotteiden, kuten marjojen ja sienten arvo on mittava niin taloudellisesti, kuin sosiaalisesti. Metsänomistajan halutessaan voidaan luonnontuotepainotteisia metsäsuunnitelmia ja luonnontuotesuunnitelmia tehdä. Luonnontuotteita käytetään elintarviketeollisuudessa sekä jalostetaan bioteknologia-, kosmetiikka- sekä lääke- ja rohdosteollisuuden tuotteiksi. Luonnontuotteet yhdistetään myös matkailu- ja hyvinvointipalveluihin. Matkailu liittyy myös metsäisiin terveys- ja hyvinvointipalveluihin. Matkailupalveluiden kautta myös ulkomaalaiset pääsevät nauttimaan metsän hyvinvoinnista ja vahvistamaan luontosuhdettaan. Matkailupalveluita toteutetaan paljon talousmetsissä, matkailunohjelmapalvelut ovat valtaosin kiellettyjä suojelualueilla. Matkailun ja muiden metsän käyttömuotojen toimintaedellytykset kartoitetaan luonnonvarasuunnitelmissa. Yrityksen toimiessa valtion mailla, tulee tehdä yhteistyö- tai käyttöoikeussopimus Metsähallituksen kanssa. Poikkeuksena on jokamiehenoikeuden periaatteiden tai järjestyssääntöjen mukainen yritystoiminta.

Metsän terveys ja hyvinvointivaikutuksia on otettu jo käyttöön osassa sosiaali-, terveys-, kasvatus-, liikunta- ja matkailualan palveluissa. Näistä hyviä esimerkkejä ovat mettäterapia, metsäjooga ja luontoluokat. Tällaisista palveluista hyötyvät niin yksilöt, yritykset kuin yhteiskunta. Yrittäjiltä toivotaankin enemmän rohkeita kokeiluja, tavoitteellista yhteistyötä ja terveys- ja hyvinvointi edellä tuotettuja palveluita perinteisten metsäpalveluiden rinnalle.

LÄHTEET

https://www.mtk.fi/metsa/fi_FI/metsatalous/

<http://www.metsa.fi/luonnossa-liikkuminen>

http://www.metla.fi/ohjelma/mtu/pdf/Suomen_metsasektori_monipuolistuu_ja_uudistuu_Hanninen_R.pdf

<https://mmm.fi/documents/1410837/1504826/Kansallinen+metsästrategia+2025/c8454e55-b45c-4b8b-a010-065b38a22423>

https://issuu.com/lapinliitto/docs/kehitt_mishanke_lopullinen_issuu_si

<https://www.metsateollisuus.fi/mediabank/579.pdf>

<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/metsa/metsien-monikaytto/>

<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/metsa/metsien-monimuotoisuus/>

<https://www.luke.fi/projektit/mo2020/>



Vieraskynä - Green Care -yrittäminen Metsähallituksen Luontopalvelujen näkökulmasta

Joel Erkkonen, kehityspäällikkö, Metsähallitus, Lapin Luontopalvelut

Tarve monipuoliselle Green Care -toiminnalle kasvaa koko ajan. Kenellekään ei liene epäselvää, että ihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistämiseen tulisi yhteiskunnassamme kohdentaa enemmän voimavaroja ja ponnisteluja.

Metsähallituksen Luontopalveluilla on luonteva rooli Green Care -toiminnan edistämisessä. Luontopalvelut hoitaa kansallispuistoja sekä muita upeita luonto- ja historiakohteita kautta maan. Luontopalvelut tarjoaa hyvät peruspalvelut ulkoiluun ja innostaa ihmisiä luontoon. Retkeilyn palveluvarustus reitteineen sekä tuli- ja taukopaikkoineen edistää merkittävästi kestävän matkailun yritystoimintaa. Samat puitteet ja palvelut toimivat hyvin myös Green Care -toiminnassa.

Luontopalvelujen toimintaympäristössä tapahtuu kuitenkin tällä hetkellä suuria muutoksia, jotka vaikuttavat väistämättä myös Green Care -toiminnan edellytyksiin. Julkinen rahoitus on yhä niukempaa, resurssit pienenevät, suojelualueiden sekä retkeilykohteiden palvelujen kunto heikkenee ja korjausvelka kasvaa. Tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa niukkoja resursseja pitää kohdentaa johdonmukaisesti sinne, missä niillä saadaan aikaan suurimmat vaikutukset. Vakiintuneet käytännöt ovat siis vaakalaudalla, joten katse on käännettävä rohkeasti eteenpäin.

Metsähallituksessa kehittämistoimet toteutuvat usein erilaisten hankkeiden kautta. Luontopalvelut on aktiivisesti vetänyt tai ollut kumppanina lukuisissa luonnon hyvinvointiin liittyvissä hankkeissa. Niiden kautta on onnistuttu saamaan paljon uutta osaamista ja asiantuntemusta sekä solmimaan uusia kumppanuuksia.

Kuva: Sari Petäjä

Luonnon ja luonnossa olemisen eli luontoilun vaikutukset ihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistämiseen ovat Luontopalveluille sydämenasia. Luontopalveluilla on erityinen terveyden edistämisen teemaohjelma, "Hyvinvoiva luonto, hyvinvoiva ihminen". Se on vuoteen 2025 ulottuva terveyden edistämisen ohjelma, jolla Metsähallituksen Luontopalvelut ja Eräpalvelut vastaavat tulevaisuuden haasteisiin yhteistyössä kumppaneidensa kanssa.

Tulevina vuosina eri toimijoiden välinen kumppanoituminen on yhä tärkeämpää. Uusia kumppanuuksia joudutaan solmimaan rohkeasti myös julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Toisaalta toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset saattavat avata monille aivan uusia mahdollisuuksia. Hyvällä yhteistyöllä ja kekseliäisyydellä on mahdollisuus löytää uusia ratkaisuja ja toimintamalleja Green Care -yrittämiselle.

Lisätietoa terveyden teemaohjelmasta ja hyvinvointihankkeista: <http://www.metsa.fi/luonto-ja-terveys>

3.5 Biotalouden kasvu ja kasvua biotaloudella

Sanna Vinblad, agrobiologi, projektipäällikkö, Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Maailman väestön nopea kasvu lisää veden, ruoan ja energian tarvetta, esimerkiksi ruoan tarpeen on arvioitu olevan vuonna 2030 jopa 50 prosenttia nykyistä enemmän. Kuitenkin lisääntyvä kysyntä ja ilmastonmuutos haastavat luonnonvarojen riittävyyttä ja luonnon monimuotoisuutta. Tietoisuus ympäristön tilasta ja luonnonvarojen niukkuudesta on vaikuttanut myös kuluttajakäyttäytymiseen. Tarvitaan uusia entistä ympäristöystävällisempiä ratkaisuja ja talouden suuntaa on käännettävä yhä vahvemmin kohti uusiutuvien luonnonvarojen älykästä hyödyntämistä. Eli suuntana on biotalouden kasvu ja toisaalta saada kasvua biotaloudesta.

Biotalous

Biotalous on uusiutuvat luonnonvarat, kuten metsien, maaperän, peltojen, vesistöjen biomassa ja makea vesi, hyödynnetään kestävästi ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Biotalous tuo keinoja vastata ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kilpailuun ja alueiden kehittämiseen.

Biotalous kuuluu kaikille toimialoille ja niiden rajapintoihin, onkin nähtävissä toimialoja yhdistäviä uusia tuotteita ja palveluita, joissa yhä enemmän huomioidaan kestävyys ja ympäristö sekä yhteiskunnalliset vaikutukset. Ne on syntyneet esimerkiksi kehittämällä innovaatioita, teknologiaa, tuotanto- ja materiaalituhokkuutta, toimintaympäristöjen kestävyttä sekä hyödyntämällä laajemmin eri toimijoiden osaamista ja yhteistyötä, luonnon aineettomia arvoja ja toimintojen kierroissa syntyviä arvoja. Biotalous haastaa valtaosan aikaisemmista käytännöistämme ja rakenteistamme.

Biotalouden eri muotoja on kuvattu usein eri värein. Keltaisen biotalouden eli maatalouden päätehtävä on kestävä ruuan tuottaminen, sisältäen myös maa- ja elintarviketalouteen liittyvät biomassat, ekosysteemit, niiden hyödyntämisen ja palvelut. Vihreä biotalous eli metsäbiotalouden ajatuksena on hyödyntää metsien tarjoamia raaka-aineita, ainesosia, teknologioita, ekosysteemejä, palveluja ja energiaa. Sininen biotalous tarkoittaa uusiutuvien vesiluonnonvarojen kestävään käyttöön ja vesiosaamiseen perustuvaa liiketoimintaa, jonka tärkeimpiä osa-alueita ovat vesiosaamiseen ja -teknologiaan liittyvä liiketoiminta, vesistöihin perustuva matkailu, vesibiomassan hyödyntäminen sekä kalatalouden arvoketju.

Ekosysteemipalveluilla, luonnonvarojen aineettomilla arvoilla ja luonnontuotteilla on suuri merkitys



Monet suomalaiset nauttivat biotalouden antimista muun muassa luonnonhelmassa retkeilemällä

Kuva: Sanna Vinblad

kaikissa eri biotalouden muodoissa. Ne ovat tärkeitä paitsi taloudellisesti, myös ihmisten hyvinvoinnin, virkistäytymisen ja terveyden kannalta. Luonnon matkailu- ja virkistyspalvelut ja virkistyskäyttö sekä marjat, riista ja puhdas ilma on tärkeä osa Suomen biotaloutta.

Biotalouskasvu

Biotalouskasvuun ohjaavat erilaiset ohjelmat, strategiat, kärkihankkeet ja tiekartat. Suomen biotalousstrategia on yksi näistä, sen toimenpiteiden kautta luodaan turvaa luonnonmonimuotoisuudelle ja luonnonvarojen riittävyydelle, sekä lisätään biotalouden liiketoimintaa korkean arvonlisän tuotteilla ja palveluilla. Strategian tavoitteena on lisätä 100 000 työpaikkaa ja nostaa tuotos 100 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä. Työllisyys tavoitteita ei vielä ole saavutettu, vaikka biotalous onkin suuri työllistäjä. Vuonna 2017 biotalous työllisti 315 000 ihmistä, yksittäisistä biotalouden toimialoista suurin työllistäjä oli maatalous, jossa työskenteli 81 500 henkilöä. 2017 vuonna metsäsektorin rooli tuotosmittaristolla on suuri, se vastaa lähes 40 prosentin osuudesta 67,7 miljardin euron tuotoksesta.

Biotalouskasvulle on Suomessa hyvät lähtökohdat. Suomi elää luonnonvaroistaan, ja suomalaiset ovat aina osanneet kehittää teknologioita ja toimintatapojaan sekä yhdistää osaamistaan, Suomessa on eri toimialoilla vahvaa osaamista, kuten teknologiatalouden ja metsäteollisuudessa, lisäksi laajat biomassat ja raaka-ainevarannot luovat vahvan pohjan vihreämmän talouden kehittymiselle.

Lapin maakunnalla on mahdollisuus nousta yhdeksi biotalouden vetureista koko Suomessa. Lapissa on laajat luonnon varannot, kuten metsätaloudessa, kalakannoissa, luonnontuotteissa ja puhtaan ilman osalta. Lapissa luonto on toiminnan kohde, toimintaympäristö, raaka-aine aitta sekä terveyden ja hyvinvoinnin lähde. Lapissa on biotalouden osalta toteutettu vireää kehitystoimintaa, jota kuvastavat biojalostamot, Kemin osaamiskeskittymä, elintarvike- ja energiatalot, klusterit ja verkostot, kierto- ja biotalouden laajat hankesalkut. Lapissa biotalouden toiminta kohdentuu laajasti maa- ja metsätalouteen, vesistöihin ja kalastukseen, elintarvikkeisiin ja luonnontuotteisiin, energian tuotantoon ja biotalouden palveluihin. Erilaiset älykkäät ratkaisut hajautetussa tuotannossa, jalostustoiminnan kehittäminen ja mikro- ja pk- yritystoiminnan tukeminen ovat mahdollistamassa paikallista tuotantoa. Näin hyöty jää alueelle ja lisää omavaraisuutta, mutta mahdollistaa myös tuotteiden ja palveluiden myynnin ja viennin. Biotalous ei kehity talouden uudeksi kivijalaksi itsestään. Uutta liiketoimintaa syntyy ylittämällä toimialarajat.

Green Care -palvelut osana biotaloutta

Biotalous ei ole pelkästään uusiutuvan energian tuotantoa tai puun uusia käyttömuotoja, se pitää sisällään myös biotalouden palvelut ja niiden kehittämisen. Näihin kuuluvat myös luontoperustaiset hyvinvointipalvelut, kuten Green Care. Palveluiden keskiössä on luonnon hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen asiakkaan tavoitteisiin pääsemisessä. Sen nähdään kattavan laajasti hyvinvointi-, matkailu- ja kasvatustalon ammattiteissa ja vapaaehtoistyössä käytettävät luonto- ja eläinavusteiset menetelmät. Palvelut voivat sijoittua sekä yksityisten että julkisten toimijoiden pariin.

Green Care -palveluihin liittyvä yrittäjyys on Suomessa ja myös Lapissa ottanut askeleita eteenpäin. Ne vastaavat osaltaan ikääntyvän väestön, kansanterveyden, työurien pidentämisen ja terveydenhuoltosektorin haasteisiin. Kasvavaa mielenkiintoa palveluita kohtaan on herättänyt biotalouden kasvun taustalla olevat tarpeet, mutta myös maailmanlaajuinen ihmisten tietoisuus luonnon hyvinvointivaikutuksista ja huomio ekosysteemipalvelujen yhteydestä ihmisten terveyteen. Laaja kiinnostus palveluita kohtaan edellyttää toimintamallien ja palveluiden edelleen kehittämistä, yrittäjien ja yrittäjyyden tukemista sekä toimintamahdollisuuksien lisäämistä alueella ja kilpailumarkkinoilla.

Huomiota tulee suunnata kaikilta osin toimialarajat ylittävään kehitystoimintaan ja kumppanuuksien muodostamiseen. On myös varmistettava, että koko maakunnan alueella on helposti saatavilla tutkittua tietoa, asiantuntijoita ja tukipalveluita. Moniammatillinen osaaminen edistää Green Care -palveluita ja varmistaa biotalouden kasvua. Luontoon perustuvan toiminnan osaamispääoma on säilytettävä ja kasvatettava palveluomavaraisuutta maakunnassa.

Green Care -palvelukokonaisuus rakentuu laadukkaasta ydinpalvelusta sekä vastuullisista, asiakassegmenttiin ja palvelusisältöön soveltuvista liitännäispalveluista. Tämä tarkoittaa muun muassa ruoka-, kuljetus ja majoituspalveluiden sekä elintarvike ja energian kestävää paikallista tuotantoa ja sen saa-

tavuuden varmistamista. Toisaalta huomioarvoista on tuotannon ja tuotteiden jalostuksen palvelullistaminen, esimerkiksi Lapissa marjasadon tai kalasaaliin korkeanarvon jalostamista olisi tuottaa niistä palveluita.

Puhdas ilma ja monimuotoinen luonto ovat kuitenkin kaiken toiminnan, myös Green Care –palvelutuotannon ehto. On meidän kaikkien tehtävä varmistaa sen saatavuus ja säilyminen, myös tulevien sukupolvien keskuudessa.

LÄHTEET

<https://www.luke.fi/avoin-tieto/biotalous-katsaukset/biotalous-lukuina/>

<https://www.lapland.fi/uploads/2017/01/biotalous.pdf>

<https://mmm.fi/biotalous>

https://issuu.com/lapinliitto/docs/kehitt_mishanke_lopullinen_issuu_si

luke, tilastotietokanta http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__10%20Muut__02%20Biotalous%20tuotos/?tablelist=true&rxid=d8d87dad-ebf2-4d0d-8b21-5fb0d9fa0db5

file:///C:/Users/sanna.vinblad/Downloads/SYKEra_35_2014.pdf

Kuva: Sari Petäjä



Vieraskynä -Lapin elintarvikeala elää murroskauttaan

Tanja Häyrynen, projektipäällikkö, Elintarvikkeiden ja energian mahdollisuudet - Maaseutuklusterin viestintä -hanke, Lapin liitto

Johanna Asiala, projektikoordinaattori, Elintarvikkeiden ja energian mahdollisuudet - Maaseutuklusterin viestintä -hanke, Lapin liitto

Yrittäjät ja kehittäjät ovat viime vuosina yhdessä pohtineet uusia suuntia ja tuulia elintarvikealan yrittäjyydelle pohjoisessa, harvaan asutussa maakunnassamme. Perinteisen maaseutuyrittäjyyden rinnalle tarvitaan rohkeita uusia yrittäjiä, jotka jalostavat lappilaisia elintarvikkeita ja luonnontuotteita maakunnan sisällä. Yrittäjiä on innostettu ja autettu sankoin joukoin Arktinen älykäs maaseutuverkosto -klusterin eli Maaseutuklusterin kautta. Klusterissa kaikki toimijat aluekehittäjistä rahoittajiin ja koulutukseen yhdistävät voimansa ja tekevät yhteistyötä jalostusasteen nostamiseksi Lapissa.

Elintarvikkeiden ja luonnontuotteiden jalostusasteen nostaminen on otettu päätavoitteeksi sekä Lapin elintarvikeohjelmassa (2017) että Lapin Arktisen biotalouden kehittämisohjelmassa (2018), joka linjaa Lapin maaseudun kehittämistä aina vuoteen 2025 saakka. Tällä hetkellä Lapissa käytetyistä elintarvikkeista vain noin 10 prosenttia tuotetaan ja jalostetaan Lapissa. Raaka-ainetta on kyllä riittämiin, mutta suurin osa siitä kuljetetaan muualle jalostettavaksi, mikä taas aiheuttaa Lappiin pääomapakoa. Edellä mainitut ohjelmat tähtäävät jalostusasteen nostamiseen 30 prosenttiin.

Paikallisesti jalostetun lähiruoan kysynnän kasvattamiseksi on aloitettu monenlaisia toimia. Rovaniemellä Maaseutuklusteri polkaisi käyntiin kesällä 2017 Rovaniemen REKO-lähiruokarenkaan, jonka kautta kuluttajat saavat tilata lähituotteita suoraan tuottajilta netissä. Lisäksi keskuskeittiöiden ja yrittäjien välinen yhteistyö on tiivistynyt klusteritoiminnan avulla, joten nykyään yrittäjät saavat paremmin tuotteitaan tarjolle julkisiin ruokailuihin kuten kouluihin ja päiväkoteihin. Myös lappilaisen lähiruoan saamiseksi matkailun kasvavaan sykkeeseen on panostettu Lapissa. Maaseutuklusteri onkin toimeksiantajana YAMK-opinnäytetyössä, jossa tutkitaan, miten lähiruokaa voitaisiin paremmin hyödyntää paitsi Rovaniemen REKO-renkaassa myös Rovaniemen seudun ravintoloissa, joissa matkailijat vierailevat. Matkailun ja lähiruoan yhdistämiseen liittyen on kehitteillä myös erilaisia hankkeita, kuten Hungry for Lapland -hanke, jossa pyritään luomaan lappilaiselle lähiruoalle oma yhtenäinen brändi ja tehokkaasti toimivat jakelukanavat matkailuravintoloihin. Hanke ei ole saanut vielä rahoituspäätöstä.

Jalostusasteen nostamisen lisäksi Lapin elintarvikeala voi lähteä hakemaan uutta potkua Green Care -toimialalta. Yrittäjät voivat mahdollisuuksien mukaan yhdistää jalostustoimintaansa esimerkiksi hyvinvointi- matkailun. Asiakkaat voidaan viedä vaikkapa metsään keräämään marjoja tai yrtejä, joista myöhemmin syntyy suussa sulavia arktisia herkuja. Maatiloilla asiakkaat voivat puolestaan olla mukana hoitamassa eläimiä tai tekemässä muita maatilan töitä. Mahdollisuuksia on useanlaisia, kuten on elintarvike- ja luonnontuotealan yrittäjiäkin Lapissa.

4. Kehittämistarpeista kehittämistoimintaan

Sanna Vinblad, agrologi (AMK), projektipäällikkö Arktiset luonnonvarat ja talous, Lapin ammattikorkeakoulu

Noin 40 yrittäjän ja eri organisaatioiden edustajien haastatteluista nostettiin yhteisiä kehittämistarpeita Green Care -palveluiden tuottamiseksi Lapissa. Näitä olivat esimerkiksi yritystoiminnan tukipalvelut, palvelumuotoilun ja tuotteistamisen ja verkostoitumisen tuki, osaamisen vahvistaminen ja palveluympäristöjen käytön tehostaminen. Kehittämistarpeet itsessään eivät vielä vie yritystoimintaa eteenpäin, vaan niille tulee muodostaa vastineita kehittämistoiminnasta, yhteistyökumppanuuksista, koulutuksista ja palvelukokeiluista.

Kehittämistarpeisiin vastaaminen käynnistettiin heti

Erilaisia vastineita pohjustettiin hankkeen aikana. Kehittämistoiminnan ideoita, yritysryhmä-hankkeen kokoamista, kurssitoiminnan suunnittelua ja työkalupakin rakentamista saatettiin alulle. Tulevat vuodet näyttävät kehittämistoiminnan toteutumisen.

Maaseudun rakenneuudistuksen läpikäynnissä nousi esiin maatilallisten jaksaminen. Välitä viljelijästä -hankkeen toiminta on edistänyt tilallisten jaksamista Melan koordinoimana, mutta uutta kehittämistoimintaa tarvitaan tämän jatkoksi. Myös toiminnan pysyviä rakenteita viljelijöiden jaksamisen ja hyvinvoinnin tueksi tarvitaan. Lapin AMK ja MTK-Lappi ovat aloittaneet yhteistyötä tämän kehittämistoimenpiteen eteenpäin viemiseksi.

Eri Green Care -menetelmiä käyttävät ja niistä kiinnostuneet toimijat kokoontuivat hankkeen aikana. Hevosavusteisia menetelmiä hyödyntävät yrittäjät totesivat yhteiseksi tarpeekseen ammatillisen osaamisen ja verkostoitumisen kehittämisen. Hevosalan toimijoiden yritysryhmä-hanketta lähdettiin suunnittelemaan Maaseuturahastoon vastineeksi näihin kehittämistarpeisiin

Yleisesti kehittämistarpeena noussut liiketoiminta- ja yrittäjyysosaamisen kehittämistarpeeseen vastaan kurssien ja koulutusten kehittämisellä. Lapin koulutuskeskus Redu ja Lapin ammattikorkeakoulu selvittävät yhteisen yrittäjille suunnatun kurssitarjottimen toteuttamismahdollisuuksia.

Hankkeen työpajojen luomat keskustelufoorumit koettiin erinomaisiksi verkostoitumis- ja tiedotustilaisuuksiksi yli toimialarajojen. Yrittäjien ja hanketoimijoiden kahvihetkiä järjestetään muiden hankkeiden toimesta ja samalla selvitetään yrittäjien omaa mahdollisuutta ottaa järjestäjän roolia yrittäjien kahvihetkistä.

Green Care -palvelumuotoilun ja -tuotteistamisen tukea kaivattiin erityisesti Green Care -kriteerien soveltamisen, asiakkuuksien sekä myynnin ja markkinoinnin osalta. Kehittämistä ja tukitoimintaa tarvittaisi vastineeksi näihin tarpeisiin. Lapin ammattikorkeakoulun henkilöstö tukee mahdollisuuksien mukaan yritysten Green Care -kehittämistarpeita palvelumyynnin kautta. Myös Green Care Finland ry:n toimijat ovat asiantuntijoina tukemassa palveluiden kehittämistä. Green Care Pro koulutuksissa on myös saatavilla Green Care -perustietoa sekä -palvelumuotoilun osaamista. Tulevaisuudessa selvitetään mahdollisuutta ja tarvetta palvelumuotoilun kehittämishankkeen toteuttamiselle.

Taide- ja kulttuuri toimijoiden myötä havainnoitiin, että heidän osalta Green Care -kehittämistoiminta on ollut vähäisempää kuin muiden toimialojen. Heidän tarpeitaan Green Care -toiminnan ja ansaintamallien kehittäminen taidetoimijoiden lähtökohdista ja monialaisen yhteistyön vahvistaminen. Samalla olisi hyvä tutkia muun muassa ammatti-identiteettiä, taide- ja luontolähtöisen toiminnan vaikuttavia tekijöitä ja vaikutusten lisääntymistä menetelmien yhdistämisestä. Niiden avulla olisi verkostoituminen ylitoimialarajojen helpompaa ja uusia palveluita olisi mahdollista toteuttaa.

Lapin ammattikorkeakoulun kehittämistoimenpiteenä on vastata kaikkien yrittäjien tarpeisiin kehittämällä verkkosivuille työkalupakkia, joka tuo tietoa, asiantuntijoita, koulutuksia, kursseja, verkostoja ja palveluita kaikkien saataville. Iso tietoportaali on jo kehitetty Green Care Finland ry:n toimesta (www.gcf Finland.fi), mutta Lapin alueen yrittäjiä palvelevaan ammattikorkeakoulun tutkimusryhmän verkkosivujen kautta.

Hankkeessa esiin nostetut tiedot auttoivat toki myös haastateltuja yrittäjiä itsessään. He käynnistivät kehittämistoiminnan yleensä välittömästi haastattelun jälkeen. Joten kehittämistarpeisiin on lähdetty jo laajasti vastaamaan yritysten ja yrittämisestä kiinnostuneiden kautta. Myös tulevat Lapin ammattikorkeakoulun koulutukset, kurssit, hankkeet ja palvelut peilataan Green Care -yrittämisen kehittämistarpeet -hankkeen tulosten kautta, ja pyritään näin edistämään Green Care -yrittämistoiminnan kehittämistä Lapissa. Tiedot kehittämistarpeista on myös levitetty maakuntaan eri sidosryhmille, joten Green Care -yrittämisen kehittämistä edistävät useat eri toimijat ympäri Lappia.



Kuva: Maaseutuverkosto

Yrittäjän tarina – Loma-Paksu

Mirva Puustjärvi, erityisopettaja, KM, kuvittaja, seikkailuohjaaja (AMK), eräopas

Olen Mirva Puustjärvi – Perhekoti Päiviön vastuullinen kasvattaja ja Loma-Paksu Oy:n ideoija, markkinoija ja toiminnan organisoija. Erityisosaamiseeni kuuluu vahvuuksien löytäminen ja vahvistaminen jokaisessa ihmisessä. Saan innostettua lapset ja aikuiset toimintaan ja olen hyvä kokoamaan ihmisiä yhteen yhteisen tavoitteen edistämiseksi. Kasvattajana olen johdonmukainen ja suosin positiivista kannustamista. Uskon, että jokaisella meillä on jokin oma intohimon kohde, jonka löytymisen kautta motivaatio kaikenlaiseen oppimiseen on mahdollista. Erityispedagogiikan kautta olen oppinut ymmärtämään moninaisia syitä käyttäytymisen taustalla. Rakkaina harrastuksina minulla on taide, monipuolinen liikunta, eläintoiminta, luonto ja ratsastus.

Loma-Paksun tila on Könkään kylän vanhimpia maatiloja Kittilässä. Tämä sama suku on asunut tällä Paksun mäellä Munajärven rannalla jo 1600-luvulta lähtien. Setäni Aarre Paasirovan kirjoittama kirja "Lapin Lumo" esi-istämme Kuhmuotta Paksusta ja suurnoita Torajaisen tyttärestä Kadjasta on julkaistu vuonna 2018 ja se kertoo sukumme tarinaa. Jo tuolloin Juho ja Kadja ovat jääneet tälle paikalle juuri luonnon vuoksi – kalaisa järvi ja viljava maa, Ounasjoen kulkureitin läheisyydessä, mutta kuitenkin tarpeeksi kaukana muista. Torajainen oli koko läntisen Lapin suurin noita ja yksi silloisen Lapin kolmesta mahtavimmasta suurnoidasta. Minä olen kymmenennessä polvessa Noita Torajaisen jälkeläinen. Itse olen syntynyt Torniossa ja kasvanut suurimman osan elämäni Pohjois-Karjalassa. Lappi ja erityisesti Paksun mäki on ollut aina lähellä sydäntäni. Aina kesäloma- tai laskettelureissuille tullessani tunsin Köngäs-kosken kohdalla tullessi kotiin. Vuonna 2006 muutin perheineni tälle mäelle.

Loma-Paksun majatalo on aloittanut toimintansa vuonna 1997 ja sitä ennen Paksun tila oli pääosin maanviljelyskäytössä. Alussa toiminta oli pienimuotoista mökkivuokrausta – asiakkaat vuokrasivat mökin Lapin lomalleen. Vuonna 2007 valmistui pihapiiriin entisen navetan tiloihin tilausravintola Elli. Itse olin tuolloin Loma-Paksulla työntekijänä. Omistajina vuosina 2007–2015 olivat isäni Reijo Paasirova ja setäni Erkki Paasirova. Tilausravintola toiminnan lisäksi Loma-Paksu tarjosi erilaisia aktiviteetteja ja majoitusta. Jo tuolloin mukana oli myös luontomatkailun elementtejä. Yksi tuotteemme oli esimerkiksi metsässä tehtävä aistipolku. Tuo oli kehittämisen aikaa, mutta Levi ei ollut vielä tarpeeksi vetovoimainen. Toimin erä- ja luonto-oppaana talvet Lapissa ja kesät Härkätien Elämysportaalla Tammelassa. Yrittäjien täytyi keksiä jotain lisää. Tällöin aloitti toimintansa samassa pihapiirissä myös Perhekoti Päiviö, joka on edelleen merkittävä Loma-Paksun vuokralainen. Perhekoti Päiviöön lähdin osakkaaksi vuonna 2011 ja Loma-Paksuun 2014.



Kuva: Mirva Puustijärvi

Loma-Paksussa ja Perhekoti Päiviössä tapahtui 2015 sukupolven vaihdos, jolloin toiminnasta aloimme vastata pääosin minä, mieheni Jussi Puustijärvi ja yrittäjäkumppanimme Jenni Lento. Tällöin taide-, luonto- ja eläintoiminnan osuutta kasvatettiin. Pihapiiriin rakennettiin talliaitta, jonka alakertaan muutti hevonen, kanoja ja lampaita ja yläkerta toimi joogasalina. Eläimiä ja luontoa alettiin hyödyntää matkailutoiminnassamme. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun opiskelija Satu Malinen laati meille kierrätysuunnitelman, jota lähdettiin toteuttamaan ja jota on vuosien varrella päivitetty ahkerasti. Jenni Lento luopui yrittäjyydestä kesällä 2018, jolloin minusta tuli Perhekoti Päiviön pääosakas, ja osakkeenomistukseni myös Loma-Paksussa kasvoi merkittävästi.

Tällä hetkellä Loma-Paksu tarjoaa majoitusta, aktiviteetteja ja hyvinvointia. Kaikissa tuotteissamme keskitytään tähän hetkeen, aisteihin ja meitä ympäröivään luontoon ja eläimiin. Tarjoamme myös ympärivuotisesti joogaa ja shindoa sekä erilaisia työpajoja, tapahtumia, kursseja ja retiriittejä (esim. meditaatio, sirkus, yhteisötaide, sukkadisko, maalaus, jooga) paikallisille sekä yksittäisille matkailijoille ja ryhmille. Pihapiirimme muuntautuu myös Winter Wonder Landiksi, kun ulkomaiset ryhmät nauttivat poro-, husky- ja kelkka-ajelusta, liukumäestä, kodan tunnelmasta ja kahviosta. Matkailijoiden kanssa ulkoillaan yhdessä koirien, huskyjen, hevosten sekä lampaiden kanssa läheisessä metsässä, jossa nautitaan hiljaisuudesta, nuotiosta ja eläinten kanssa luonnossa olemisesta. Sijaintimme on metsien keskellä, joten hevonen, lampaat tai koirat saavat juosta vapaana vierellä, joka on aivan ihanaa! Silloin tunnen itseni Peppi Pitkätossuksi.

Paksun mäellä suositaan kestävää kehitystä. Me kierrätämme, ostamme kerralla viikon ruuat, tilaamme tuotteita suurissa erissä pakasteeseen, käytämme lähituotettuja raaka-aineita, pyrimme välttämään turhaa kulutusta (esim. joka toinen kuukausi ostamme vain käytettyjä tavaroita ja kaupassa asioidaan kestokasseilla). Lisäksi kerromme asiakkaillemme luonnosta ja sen merkityksestä myös meille itsellemme.

Loma-Paksun toimintaa pyritään kehittämään niin, että myös mieheni Jussi saisi elantonsa tästä pihapiiristä. Tulevaisuudessa olemme päättäneet viedä majatalon toimintaa enemmän erityisryhmien tarpeita vastaavaksi sekä lisätä eläinavusteisesti tehtävää työtä, luonnossa järjestettäviä aktiviteetteja sekä hyvinvoinnin reitittejä unohtamatta. Tällä erotumme Lapin muusta palvelutarjonnasta ja saamme samalla tehdä sitä, minkä sydän sanoo hyväksi ja olemme omalta osaltamme lisäämässä yhteiskuntamme hyvinvointia. Näihin kehittämishankkeisiin olemme hakeneet tukea Leaderistä ja Elystä.

Paksun pihapiirissä tänä päivänä meitä asuu meidän nelihenkisen perheemme lisäksi ystäväni Johanna, isäni Reijo, kolme perhekotinuorta, kaksi kissaa, viisi koira, kaksi hevosta, neljä lammasta, kaksi pupua, yhdeksän kanaa ja kukko. Hyvinvointiyhteisö on kehittynyt pikkuhiljaa majatalo- ja perhekotitoiminnan ohessa. Eläintoiminnalla ja luonnossa liikkumisella näemme olevan erittäin suuri merkitys yhteisömme ja vieraidemme hyvinvointiin. Green Care -toiminnasta olemme olleet kiinnostuneita jo pitkään, mutta vasta 2018 oli otollinen aika lähteä mukaan, tosin tämä on vielä prosessissa. Kahden yrityksen hoitamisessa jää välillä vähänlaisesti aikaa uusiin asioihin. Onneksi elämäntapamme on luotu juuri omien intressien mukaisesti – paljon lapsia, luontoa, eläimiä ja taidetta! Paksun mäen inspiroivassa pihapiirissä asutaan, eletään ja lomailaan. Tavoitteenamme on olla suvaitsevainen ja toiminnallinen yhteisö, jossa ihmiset kohdataan aidosti ja joka tarjoaa lappilaista vieraanvaraisuutta. Tule vieraana, lähde ystäväenä!

www.lomapaksu.com

Löydät meidät myös YouTubesta, Booking.comista, Facebookista ja Instagramista #lomapaksu

5. Ennakointidialogia Green Care -yrittäjien monitoimijaisissa verkostoissa

Jukka Hakola, verkosto-ohjaaja, Arjen turva -palveluverkostoissa -hanke, Lapin liitto

Väläys tulevaisuudesta

Green Care -ajattelusta kiinnostuneet maa- ja metsätalouden, sosiaali- ja terveys-, matkailualan sekä taide- ja kulttuurialan yrittäjät ja yrittämisestä kiinnostuneet oli kutsuttu lehti-ilmoituksella miettimään kuukautta myöhemmin toteutettavaa yrittäjätapaamista. Paikalle saapui muutamia asiasta kiinnostuneita henkilöitä tunnustelemaan houkuttelevassa ilmoituksessa luvattuja asioita. Kutsu kuulosti samaan aikaan oudolta ja mielenkiintoiselta. Muutamat kertoivat tullessa tilaisuuteen vain ottaakseen selvää mistä oikein on kyse, kun kutsuilmoitus oli niin mielenkiintoinen.

Avauksen jälkeen verkostokonsultit esittelivät itsensä ja kertoivat tilaisuuden etenemisestä ja kunkin osallistujan roolista sen aikana. Verkostokonsultit lupasivat huolehtia jokaisen osallistujan tasapuolisesta puhumisen mahdollisuudesta sekä korostivat toisen puheen kuuntelemisen tärkeydestä. Vuorottelun luvattiin auttavan myös omiin ajatuksiin keskittymistä. Tässä suurempaa monialaista Green Care -yrittäjien kohtaamista ennakoivassa suunnittelutapaamisessa työstettävänä asioina olisivat tapaamisen teemat, ajankohta sekä tilaisuuden markkinointi.

Verkostokonsultit auttoivat osallistujia täsmällisillä työskentelyohjeilla, joita he lupasivat tarvittaessa tarkentaa. Oikeastaan ainoa ja tärkein ohje liittyi kuuntelemiseen. Jos joku on vuorossa puhua, hän saa puhua ajatuksensa rauhassa loppuun kenenkään keskeyttämättä. Samalla jokaiselle luvattiin puheai- kaa tasapuolisesti. Koska paikalla oli tilaisuuden järjestäjän lisäksi viisi henkilöä, voitiin asiaa työstää yhtenä ryhmänä. Läsnäolijat päättivät yhdessä, että puhuttaisiin ensimmäiseksi tapaamisen teemoista.

Verkostokonsultit sanoivat haastattelevansa jokaista osallistujaa henkilökohtaisesti ja kirjoittavansa puheenvuorot kaikkien nähtäväksi fläpille. Ja niin toimittiin. Kolmen haastattelukierroksen ajan. Ensin kerättiin ehdotuksia teemoista, sitten ajankohdasta ja lopuksi markkinoinnista. Kunkin kohdalla haastattelu kesti niin kauan, että vastaaja oli saanut kerrottua oman näkemyksensä. Kierrosten päätteeksi haastattelijana toiminut verkostokonsultti varmisti, olisiko kenelläkään lisättävää omiin puheisiinsa. Kierrokset päättyivät keskustellen toteutettuun yhteenvetoon, jotta jokaiselle konkretisoitui, mitä itse



Kuva: Sari Petäjä

kukin tekee tapahtuman toteutumiseksi. Verkostokonsultit lupasivat osaltaan tehdä suunnitelman vuorovaikutteisen hetken toteuttamiseksi ja lupasivat tulla auttamaan puhumisessa.

Väläys tulevaisuudesta on arkea jo tänään. Kuvaamani menetelmä on Suomessa kehitetyn tulevaisuuden muistelun verkostopalaverin suunnittelua. Ennakointialogit eivät ole lyöneet itseään läpi pelkästään Lapissa ja Suomessa, vaan niitä ollaan ottamassa käyttöön eri puolilla maailmaa julkisissa palveluissa ja yritystoiminnassa.

Moniäänisiä Green Care -yrittäjille sopivia kohtaamisia

Yrittäjän voi olla haasteellista löytää aikaa omaa toimintaa kehittävään yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa. Jos aikaa sattuu olemaan, niin mistä löytyy omiin ajatuksiin ja ideologiaan sopiva vastinpari ja miten löytää kumpaakin hyödyttävä toiminta-alusta? Joskus voi olla hyviä sattumia ja iloisia onnenkantamoisia. Jos niitä ei satu kohdalle, niin voi alkaa määrätietoisesti järjestämään kohtaamisia samalla tavalla ajatteleville yrittäjille. Hankkeet ovat mitä oivallisin mahdollisuus, mutta kohtaamisia voi järjestää hankkeiden ulkopuolellakin.

Vallalla olevien käytäntöjen myötä olemme oppineet luottamaan, että on olemassa tarpeiden kartoittamistyötä tekeviä tahoja tai on tunnistettu indikaattoreita, jotka antavat signaalin toimia asioissa. Molemmat ajatukset pitävät sisällään reaktiivisia ratkaisuja. Green Care -hankkeen keskusteluissa on mietitty toiminnan kohdentumista proaktiiviseen suuntaan muun muassa ennakointialogisin menetelmin. Menetelmien käyttö ei vähennä Green Care -yrittäjän työn määrää, mutta se voi saada sen tuntumaan kevyemmältä.

Dialoginen verkostotyö on oma osaamisalueensa, jota ei vielä ole hyödynnetty siinä mittakaavassa, kun olisi mahdollisuuksia. Lapista ja eri puolilta Suomea löytyy ennakointialogien asiantuntijoita, verkos-

tokonsultteja, joita voi pyytää erilaisiin tilanteisiin. Heidän substanssiosaamisensa on alasta riippumatta osallistujien välisessä vuorovaikutuksessa ja sen tukemisessa. Välineinä heillä ovat erilaiset kuulemisen ja puhumisen sekä suunnitelmien tekemisen ja arvioinnin prosessit.

Kuvatussa prosessissa ennakoiva suunnittelu on välttämätöntä toteuttaa yhdessä Green Care -yrittäjien kanssa, koska kukaan muu ei tiedä heidän tarpeistaan paremmin kuin he itse. Yhteiseen puhumiseen tarvittava turvallisuuden tunne ei synny tietämisestä. Se syntyy toisen ajatteluun tutustumisesta, jossa katalysaattorina käytetään verkostokonsulttien strukturoimia dialogeja.

Dialogeissa verkostokonsultit auttavat osallistujia sanottamaan ajatuksiaan tulevaisuuden muistelun kysymyspatteriston avulla. Yrittäjiä haastatellaan vuorotellen kysymällä, mistä kehityskulusta itse kukin on iloinen ja minkä kokee auttaneen itseään. Tulevaisuuteen ajatuksensa sijoittaneet yrittäjät saatetaan puhumaan myös tulevaisuuden teoista sekä saamastaan tuesta ja tietysti myös huolista ja huolten vähenemisestä. Kaikki puhe kohdistuu tulevaisuuteen lähtien liikkeelle siitä ajankohdasta, josta yhteinen tulevaisuusmatka alkaa. Kuunneltuaan jokaista Green Care -yrittäjää verkostokonsultit pyytävät yrittäjiä palaamaan ajatuksissaan reaaliaikaan ja samalla käynnistävät yhteistä keskustelua suunnitelmasta, jolla yrittäjät pääsevät heille sopivaan yhteiseen hyvään tulevaisuuteen.

Eikä tässä vielä kaikki. Tapaamisen päätteeksi kalentereihin merkitään yhteinen seurantatapaaminen vuoden päähän ja sovitaan kuka järjestää tilat ja kutsuu samat henkilöt arvioimaan yhdessä vuoden aikana Green Care -yrittäjyydessä tapahtuneita asioita.

Sitten joskus tulevaisuudessa

Kuvatulle prosessille aika ei ollut vielä sopiva. Toimijoiden tapaamisessa kuulee usein ihmeteltävän: "Miksi me emme kokoontuneet tämän asian äärelle jo vuosia sitten?" Tällaisiin puheisiin on helppo vastata: "Koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa dialogia." Oikea toimenpide huonoon aikaan toteutettuna on väärä toimenpide.

LÄHTEET

Eriksson, E. & Arnkil, T. E. 2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Opas 60 Stakes. 8. painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes). Viitattu 28.1.2019. <http://www.julkari.fi/handle/10024/90845>

Eriksson, E.; Arnkil, T. E. & Rautava, M. 2006. Ennakointialoite ja huolten vyöhykkeellä. Verkostokonsultin käsikirja - ohjeita verkostomaiseen työskentelyyn. Työpapereita 29. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes). Viitattu 28.1.2019. <http://www.julkari.fi/handle/10024/77346>

Koskimies, M.; Pyhäjoki, J. & Arnkil, T. E. 2012. Hyvien käytäntöjen dialogit – opas dialogisen kehittämisen ja kulttuurisen muutoksen tueksi. Opas 24. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). Viitattu 28.1.2019. <http://www.julkari.fi/handle/10024/90856>

6. Artikkeleiden kirjoittajat:

Eeva-Kaisa Lahti, agrologi (AMK), lähihoitaja, maanviljelijä, Green Care -yrittäjä, Elpymispesä

Hanne-Mari Valtonen, erä- ja luonto-opas, KuvaKippuralla

Joel Erkkonen, kehityspäällikkö, Metsähallitus, Lapin Luontopalvelut

Johanna Asiala, projektikoordinaattori, Lapin liitto

Jukka Hakola, verkosto-ohjaaja, Arjen turva palveluverkostoissa -hanke, Lapin liitto

Kaija Kinnunen, toiminnanjohtaja, MTK-Lappi

Leena Välimaa, KM, lehtori, Tulevaisuuden terveystalot, Lapin ammattikorkeakoulu

Mervi Nikander, strategiapäällikkö, Lapin liitto

Mirva Puustjärvi, erityisopettaja, KM, kuvittaja, seikkailuohjaaja (AMK), eräopas, Loma-Paksu oy ja Perhekoti Päiviö

Sanna Vinblad, agrologi (AMK), projektipäällikkö, arktiset luonnonvarat ja talous -osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Sanni Orasmaa, jazzlaulaja, pedagogi ja kirjailija, SoundByNature oy

Sari Petäjä, terveydenhoitaja (YAMK), lehtori, Tulevaisuuden terveystalot, Lapin ammattikorkeakoulu

Tanja Häyrynen, projektipäällikkö, Lapin liitto

Kuva: Sari Petäjä



Millaisia **Green Care** -palveluihin liittyviä kehittämistarpeita on lappilaisilla yrittäjillä?

Miten Lapin elinkeinorakenteiden muutokset vaikuttavat **Green Care** -yrittäjätoiminnan suuntaamiseen?

Artikkelikokoelma tarjoilee tietoa luonnon hyvinvointia hyödyntävien palveluiden kehittämisestä ja elinkeinorakenteiden muutosvaikutuksista, joita rikastuttavat yrittäjätarinat sekä eri asiantuntijoiden näkemykset. Monialaiset näkökulmat **Green Care** -palveluiden tuottamisesta ja yrittäjyyden kehittämisestä painottuvat Lapin luonnonvara-, sosiaali- ja terveys-, taide- ja kulttuuri- sekä matkailualoille.

Julkaisu on suunnattu **Green Care** -palveluiden tuottamisesta kiinnostuneille yrittäjille, päättäjille sekä luontolähtöisten palveluiden kehittäjille. Tiedot on koottu **Green Care** -yrittämisen kehittämistarpeet Lapissa -hankkeessa vuosina 2017-2019, jonka toimintaa ja tuloksia on myös artikkeleissa esitelty.



Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-284-6